

EESTI MAAÜLIKOOL
Majandus- ja sotsiaalinstituut

Merle Koppel

**AVALIKU SEKTORI SPORDIBAASIDE MAJANDUSLIKU
JÄTKUSUUTLIKKUSE TAGAMISE VÕIMALUSED
TALLINNA SPORDIHALLI NÄITEL**

POSSIBILITIES OF GUARANTEEING ECONOMIC
SUSTAINABILITY OF PUBLIC SECTOR SPORTS FACILITIES
ON THE EXAMPLE OF TALLINNA SPORDIHALL

Magistritöö

Majandusarvestuse ja finantsjuhtsjuhtimise õppekava

Juhendaja: Uno Silberberg, dr (maj)

Tartu 2020

LÜHIKOKKUVÕTE

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51006		Magistritöö lühikokkuvõte	
Autor: Merle Koppel		Õppekava: majandusarvestus ja finantsjuhtimine	
Pealkiri: Avaliku sektori spordibaaside majandusliku jätkusuutlikkuse tagamise võimalused Tallinna Spordihalli näitel			
Lehekülgi: 59	Jooniseid: 5	Tabeleid: 3	Lisasid: 6
Osakond: Majandus – ja sotsiaalinstituut ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: Majandus, ökonomeetrika, majandusteooria, majanduslikud süsteemid, majanduspoliitika, S180 Juhendaja(d): Uno Silberg, dr (maj) Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2020			
<p>Muutuvas poliitilises ja majanduslikus keskkonnas on oluline teada, kas asutus on olemasoleva ettevõtlusmudeli juures majanduslikult jätkusuutlik. Kaalutletud on avaliku sektori spordibaaside üleminekut isemajandamisele, kuid millist mõju see avaldaks nende jätkusuutlikkusele ei ole teada.</p> <p>Magistritöö eesmärgiks on analüüsida Tallinna Spordihalli spordibaaside majandusliku jätkusuutlikkuse tagamise võimalusi. Töös on kasutatud Tallinna Spordihalli aastate 2015 – 2019 tulemiaruanne, bilanssi ja eelarvet. Saadud andmete analüüsiks on kasutatud võrdlevanalüüsi ja korrelatsioonanalüüsi.</p> <p>Analüüsi tulemused näitasid, et asutused tulud uuritavate aastatel on langenud, kuid kulud jäänud samaks. Suuremad muutused kulu poolel väljenduvad aastate lõikes ainult teatud kindlatest projektidest tulenevalt. Tallinna Spordihalli majanduslik jätkusuutlikkus on suuresti sõltuv Tallinna linna poolsetest toetustest ja investeeringutest.</p>			

Seos eelnevate uurimustega on olemas, mille kohaselt on majanduslik jätkusuutlikkus tagatud siis, kui asutusel on piisavalt finantsvahendeid, et katta ära jooksvad kulud eelarvetulude arvelt. Järgnevates uuringutes võiks uurida avaliku sektori spordibaase laiemalt, saavutamaks arusaam, kas ka teised sarnaselt toimivad spordiasutused on sellises ettevõtlusmudelil jätkusuutlikud. Uuringute tulemused annaksid ülevaate, et kas ka teistes kohaliku omavalitsuse spordiasutustes esinevad sarnased tulu ja kulu muutuste põhimõtted või erinevad need täielikult.

Märksõnad: eelarve, finantsvõimekus, finantsnäitajate analüüs, korrelatsioon

ABSTRACT

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51006		Abstract of Master's Thesis	
Author: Merle Koppel		Curriculum: Accounting and financial manage-ment	
Title: Possibilities of guaranteeing economic sustainability of public sector sports facilities on the example of Tallinna Spordihall			
Pages: 59	Figures: 5	Tables: 3	Appendixes: 6
Department / Chair: Institute of Economics and Social Science Field of research and (CERC S) code: Economics, econometrics, economic theory, economic systems, economic policy, S 180 Supervisors: Uno Silberg, dr (maj) Place and date: Tartu 2020			
<p>In a changing political and economical environment, it is important to know is an institution economically sustainable with existing business model. There has been considered the transition of public sectors sport's facilities to self-sufficiency, but the impact of that to their sustainability is unknown.</p> <p>The aim of the master's thesis is to analyze the possibilities of ensuring the economic sustainability of the sports bases of Tallinna Spordihall. Data from 2015 – 2019 result report, balance sheet and budget of Tallinna Spordihall has been used to analyze the data. Comparative analysis and correlation analysis have been used to analyze the obtained data. The results of the analysis showed that the revenues in the years under review have fallen, but costs have remained the same. Larger changes on the cost side are only reflected in certain years due to certain projects. The economic sustainability of Tallinna Spordihall largely depends on the support and investments of the city of Tallinn.</p> <p>There is a link with previous researches that economic sustainability is ensured when an institution has sufficient financial resources to cover running costs at the expense of budget revenues. Subsequent studies could examine public sports bases more broadly to gain and understanding of whether other similar sports facilities are sustainable in such a business model. The result of the research would provide an overview of whether similar</p>			

principles of changes in income and expences exist in other local covernment sports institutions or whether they differ completely.

Keywords: budget, financial capacity, analysis of financial indicators, correlation

SISUKORD

1. KOHALIKU OMAVALITSUSE AMETIASUTUSE HALLATAVA ASUTUSE EELARVE, JÄTKUSUUTLIKKUS JA FINANTSVÕIMEKUS.....	10
1.1 Kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse eelarve põhimõtted ja ülesehitus	10
1.2 Jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse mõiste, olemus ja hindamise võimalused	19
2. TALLINNA SPORDIHALLI EELARVE AASTATEL 2015 – 2019 NING JÄTKUSUUTLIKKUS JA FINANTSVÕIMEKUS.....	30
2.1 Tallinna Spordihalli eelarve aastatel 2015 – 2019.....	30
2.2 Tallinna Spordihalli jätkusuutlikkus ja finantsvõimekus	37
KOKKUVÕTE	45
KASUTATUD KIRJANDUS	48
LISAD	51
Lisa 1. Tallinna Spordihalli tulu aastatel 2015 - 2019.....	52
Lisa 2. Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 tulu spordibaaside lõikes	54
Lisa 3. Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 kulu spordibaaside lõikes	55
Lisa 4. Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 kulu kululiikide lõikes kogukuludest.....	56
Lisa 5. Tallinna Spordihalli bilanss ja tulemiaruanne aastatel 2015 – 2019	57
Lisa 6. Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019	58
Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta.....	59

SISSEJUHATUS

Liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel ning rikka elukeskkonna loomisel. Selleks, et ühiskonnas tagada võimalused sporditegevuse ja spordisaavutuste arendamiseks vajame jätkusuutlikke, sotsiaalselt vastutustundlikult arendatud ning kergesti kohandatavat liikumise ja spordiga seotud teenuspõhist ettevõtlust. Mida jätkusuutlikumad on spordibaasid seda suurem on võimalus tagada kaasaegsed sporditegevuse võimalused kõikidele ühiskonna liikmetele.

Teema on aktuaalne kuna Tallinna Spordihalli spordibaasidel ei pruugi olla ressursse investeerimaks piisavalt spordirajatiste uuendamisse ning seeläbi olla kooskõlas Eesti spordipoliitika prioriteetsete arengusuundadega, mille kohaselt liigub eestimaalastest praegu iga kolmas inimene. Eesti spordipoliitika eesmärk on jõuda liikumisaktiivsuses ja osalejate arvus Põhjamaade tasemele, mis tähendaks vähemalt kahe kolmandiku elanikkonna hõivamist liikumise ja spordiga. Selleks tuleks kujundada eri vanuserühmade vajadustele sobivad tingimused.

Eelnevalt on kirjutatud uurimustöid mitmetel teemadel, mis puudutavad kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkust. Need uurimustööd lähenevad jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse aspektile kohaliku omavalitsuse tasandilt, mis võtab arvesse mõjufaktoreid nagu näiteks elanike arv, maksutulu ja avalik võlg. Eelnimetatud näitajaid ei saa aga kasutada avaliku sektori hallatava asutuse jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse hindamisel, sest need ei ole otseses seoses vaid pigem kaudses.

Käesoleva töö uudsus seisneb selles, et varem teostatud kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse teemadel kirjutatud uurimustöodes ei ole vaadeldud antud aspekte hallatava asutuse vaatenurgast. Enamasti keskendutakse eelnevates uurimustöodes kohalikele omavalitsustele, kui institutsioonidele, mis saavad tulu riiklikest maksudest. Hallatavad asutused aga ei ole seotud otseselt laekuvate maksutuludega, vaid sõltuvad suuresti võimest ise tulu teenida.

Uurimisprobleem seisneb selles, et piisavate ressursside saamiseks on kaalutletud spordibaaside üleminekut isemajandamisele, kuid millist mõju see avaldaks nende jätkusuutlikkusele ei ole teada. Analüüsitulemuste põhjal tuleks leida parim

majandamismudel, et saavutada pikaajaline jätkusuutlikkus, mis arvestaks Eesti spordipoliitika prioriteetsete arengusuundadega.

Magistritöö eesmärgiks on analüüsida Tallinna Spordihalli spordibaaside majandusliku jätkusuutlikkuse tagamise võimalusi.

Töö eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Kirjeldada kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse eelarve ülesehitust ja põhimõtteid Tallinna Spordihalli näitel.
2. Selgitada majandusliku jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse mõistet, selle olemust ning hindamise võimalusi.
3. Analüüsida Tallinna Spordihalli eelarvet aastatel 2015 – 2019.
4. Hinnata Tallinna Spordihalli jätkusuutlikkust.

Magistritöö on üles ehitatud kahe peatükina. Esimeses ehk teoreetilises osas antakse ülevaade kohaliku omavalitsuse ametiasutuste hallatavate asutuste eelarve ülesehitusest ja põhimõtetest Tallinna Spordihallis. Antakse ülevaade finantsvõimekuse ja eelarve jätkusuutlikkuse mõistest, olemusest ja hindamise võimalustest.

Töö empiirilises osas kasutatakse teoreetilises osas kirjeldatud jätkusuutlikkuse hindamise võimalusi Tallinna Spordihalli jätkusuutlikkuse hindamiseks. Analüüsitakse Tallinna Spordihalli eelarvet, mille käigus võrreldakse põhitegevuse tulusid-kulusid ja inventeerimistegevusi aastate lõikes ning antakse hinnang finantsvõimekusele. Selgitatakse analüüsiks kasutatud andmete kogumise ja töötlemise meetodid.

Töö koostamisel on läbi töötatud erinevaid teemavaldkonnaga seotud rahvusvahelisi teadusartikleid. Kasutatud on erialast teaduskirjandust ja jälgitud on ka teemale vastavaid kajastusi ajakirjanduses. Töö andmete analüüs on kavandatud kvantitatiivsena, kus kasutatakse statistiliselt usaldusväärseid andmeid järelduste tegemiseks. Eelarve analüüs teostatakse võrdlevanalüüsi meetodil.

Töös on analüüsiks kasutatud teiseseid andmeid ehk andmeid asutuse majandusaasta aruannetest (kasumiaruanne ja bilanss). Aruannetest kasutati erinevaid näitajaid nagu käibevara, lühiajalised kohustused, likviidsed varad, müügitulu, varad, ostjatelt laekumata

arved. Aruannetest saadud näitaja kasutati finantssuhtarvude välja arvutamisel. Finantssuhtarvudest kasutati likviidsussuhtarve nagu lühiajaline võlgnevuse kattekordaja ja maksevõimekordaja. Varade kasutamise efektiivsuse suhtarvudest kasutati koguvara käibekordajat ja laekumisperioodi. Leidmaks seoseid ettevõtte finantstulemuste ning jätkusuutlikkuse vahel kasutati töös korrelatsioonanalüüsi ning võrdlevanalüüsi. Andmete analüüs teostatakse tabelarvutus- ja tabeltöötlusprogrammi MS Excel abil. Allikate viitamisel on kasutatud rahvusvaheliselt tunnustatud süsteemi Mendeley.

1. KOHALIKU OMAVALITSUSE AMETIASUTUSE HALLATAVA ASUTUSE EELARVE, JÄTKUSUUTLIKKUS JA FINANTSVÕIMEKUS

1.1 Kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse eelarve põhimõtted ja ülesehitus

Kohalik omavalitsus on üpriski kasutatav termin inimeste igapäevaelus ning tihtipeale ei vaja see selgitust. Samas ei ole paljudele selge selle tegelik olemus, struktuur ning ennekõike jäävad arusaamatuks eelarve koostamise põhimõtted. Selleks, et mõista, mis tegelikult on kohaliku omavalitsuse ametiasutus ja selle hallatav asutus tuleks anda ülevaade nende struktuurist.

Kohaliku omavalitsuse, Tallinna linna, ametiasutused on asutused, mis tegelevad linnale ning elanikele vajalike erinevate valdkondadega nagu näiteks haridus, kultuur, sport, sotsiaalhoolekanne ja tervishoid, linnavara haldamine jne. Ametiasutused korraldavad omakorda hallatavate asutuste tööd, seda eelkõige eelarve ja regulatsioonide osas.

Eelarvet on defineeritud kui „organisatsiooni tegevusplaani, mis identifitseerib ressursid ja investeeringud, mis on vajalikud organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks teatud perioodil. Eelarve hõlmab plaanitud tegevuse nii finants- kui ka mittefinantsaspekte“ (Karu, Zirnask 2004: 24).

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (lühend KOFS) defineeritakse eelarve mõistet järgnevalt - „eelarve on eelarveaasta põhitegevuse tulude, põhitegevuse kulude, investeerimistegevuse, finantseerimistegevuse ja likviidsete varade muutuse plaan koos täiendavate nõuete, volituste ja informatsiooniga, mis on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse vastava aasta tegevuste finantseerimisele“ (KOFS 2019, § 2 lg 1).

Põhiseaduse (lühend PS) § 157 on kehtestatud, et kohaliku omavalitsusel on iseseisev eelarve, mida reguleeritakse seaduses sätestatud korra alusel. Tulenevalt sellest kuulub kohalik omavalitsus avaliku sektori eelarvesüsteemi aga ei ole osa riigieelarvest. Selline korraldus annab omavalitsusele võimaluse otsustada ise oma tulude ja kulude paigutamise üle seejuures järgides seadusest tulenevaid muid kohustusi. (PS 2019)

Eelnevale tuginedes saab väita, et kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatavate asutuste eelarve on iseseisev ning see koostatakse vastavuses kohaliku omavalitsuse seadustele ja seda reguleerivad lisaks ka ametiasutuse sisesed regulatsioonid.

Eelarvestamine kohalikes omavalitsustes tähendab ennekõike valikuid ning need valikud võivad olla tihtipeale oma olemuselt poliitilised. Valikud võivad toetuda reeglitele, kuid need ei pruugi ära määratleda võrdseid õigustatud vajadusi erinevate inimgruppide vahel. (Schiavo-Campo 2017: 3)

Eelarve koostamine on vorm planeerimise ja poliitika arendamisest, mis võtab arvesse ressursside piiranguid. Seda võib käsitleda, kui kasumi kavandamise mehhanismi. Eelarved on detailsed ja annavad allüksustele informatsiooni, mida neilt oodatakse. (Shim, Siegel 2011: 32)

Eelarvet võib käsitleda, kui tegevuse korraldamise plaani eesmärkide saavutamiseks. Samuti võib eelarve olla vahend, mis annab informatsiooni organisatsiooni finantsseisundi kohta. Eelarve annab ülevaate tuludest ja kuludest. Eelarve koostamise protsessis tehtavaid tegevusi nimetatakse eelarvestamiseks. (Karu, Zirnask 2004: 25, 27)

Eelarvestamine peab täitma kolme eesmärgi, milleks on stabiilsus, majanduskasv ja inimgruppide vaheline võrdsus. Stabiilsus nõuab distsipliini, majanduskasv ja võrdsus on osaliselt saavutatav läbi finantsvahendite ümberpaigutamise erinevate struktuuriüksuste vahel. Samas vajavad kõik kolm eesmärki tõhusat efektiivset avaliku raha kasutamist ehk siis hoolikalt kavandatud eelarvet. (Schiavo-Campo 2017: 23)

Eelarvestamise protsess peaks algama visiooni ja missiooni kavandamisega ning strateegiliste eesmärkide püstitamisega, millele järgneb strateegiline planeerimine ja eelarvestamine (Karu, Zirnask 2004: 63).

Eelarve on kui kuluplaan, mis põhineb oodatud tulul ning milles määratakse ära osutatavate teenuste kvantiteedi ja kvaliteedi prioriteedid. Eelarve protsess hõlmab kolme elementi - tulu plaani, kulude prognoosi ning tulude ja kulude vahe reguleerimise korda. Tulu plaan peaks sisaldama tulude prognoosi olemasolevate andmete põhjal ja kõiki muudatusi, mida soovitakse tulude süsteemi sisse viia. Kulude prognoos peaks kaasama erinevate osakondade soove jätkuvaks rahastuseks säilitamiseks parim teenuste kvaliteet. Kulude prognoosile oleks hea lisada ka iga eraldi seisva projekti tasuvusanalüüs. Võimaliku vahe

tekkimisel tulude ja kulude vahel tuleks kasutada korda, mis reguleeriks, mil viisil kasutatakse eelarve ülejääki või kuidas suunatakse ümber kavandatud projektide puudujääke. (Ulbrich 2011: 125)

Eelarvel on oluline roll nii kasumile suunatud kui ka kasumile mittesuunatud organisatsioonides. Tähtsamateks strateegilise eelarve koostamise eesmärkideks on (Karu, Zirnask 2004: 25-27):

- ettevõttes keskkonna loomine muudatuste hindamiseks majanduskeskkonnas ja klientide väärtushinnangutes;
- organisatsiooni strateegiliste eesmärkide seadmine;
- ressursside jaotamise ja kasutamise optimeerimine;
- kasutada eelarvet, kui analüüsivahendit tulevaste perioodidega seotud probleemide tuvastamiseks ja võimalike lahenduste leidmiseks;
- tegevusplaani koostamine, mis annab töötajatele teadmise, mida ja millal teha kindlustamaks üheselt organisatsiooni eesmärkide täitmine;
- kasutada tegevusperioodi lõpus eelarvet, kui tulemuslikkuse hindamise alust.

Üheks eelarve koostamise meetodiks on lähtumine aluseks võetavatest näitajatest. Tulemuspõhisel eelarvestamisel võetakse järgnevate perioodide eelarvestamisel aluseks eelmiste perioodide tegelikud tulemused ning kasutatakse neid eelarve koostamise baasina. Nullbaasieelarve koostamisel lähtutakse sellest, et kõikide tulude ja kulude esialgne eelarve on null ning eelnevate perioodide tegelikke tulemusi ei arvestata või need puuduvad. Samas on võimalik eeltoodud meetodeid kombineerida, sest läbivalt ainult ühe meetodi kasutamine võib viia eelarve läbikukkumiseni. (Karu, Zirnask 2004: 40-41)

Kohaliku omavalitsuse ametiasutuste hallatava asutuste eelarve koostamisel on aluseks eelnevalt koostatud nelja aasta eelarvestrateegia. Üldjuhul põhineb eelarvestrateegia tulemuspõhisel eelarvestamisel. Vajadusel kasutatakse ka kombineeritud eelarve meetodit. Tulemuspõhise eelarve põhijoonteks on:

- tulud jagatakse vastavalt iga kuluobjekti maksumusele;
- kuluobjektid klassifitseeritakse nende iseloomu järgi;
- eelarve koostamisel on aluseks kavandatav kasvuproгноos ja kulu kõrgeimad määrad;

- peamiseks teguriks on eelarve sisend ning tulemusele ei keskenduta.

Tulemuspõhise eelarve puuduseks on suutmatus välja tuua alternatiivseid hindu avalike teenuste pakkumisel. Tihtipeale ei anna eelarveüksused infot selle kohta, mida eraldatud ressurssidega soovitakse saavutada. Puudub võimalus juhtida finantsressursse paindlikult, sest neid saab ümber paigutada ainult teatud kuluartiklite vahel. Antud eelarvemudeli puhul keskendutakse sisenditele, mitte tulemustele, mida nende abil saavutada võiks. Samas puudub tulemuspõhisel eelarvel risk kulude valesti arvestamiseks ning eelarvestamine on lihtne ja kergesti mõistetav. Selle eelarvemudeli puhul aruandlus peaaegu, et puudub. Kontrollitakse vaid kulutusi ning nende õiget suunamist kuluartiklitele. Sellest tulenevalt puudub asutuse juhil võimalus ise kulutuste üle otsustada. (Karu *et al.* 2007: 141-142)

Eelarve aluseks on eelarvestrateegia, mis on dokument, milles kavandatakse arengudokumentides sätestatud eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegiat koostatakse eesmärgiga tagada eelarvestamise jätkusuutlikkus nelja aasta lõikes ning toetada tegevusvaldkondade juhtimise tulemuslikkus. (Tallinna linn 2017)

Tulemusliku ja võimalikult täpse eelarvestrateegia aluseks on eelnevate aastate täidetud eelarved ning oskust tulevikku ning selles võimalikke toimuva muutusi parimal viisil ette näha. Tulevikku ennustada on raske, kuid piisavate eelnevate teadmiste ja finantsarvude olemasolul on võimalik seda piisavalt hästi teha. Muutused nii eelarves, kui ka eelarvestrateegias ei ole halvad. Neid tuleb lihtsalt osata kas ette näha või siis võimalikult parimal viisil nendega toime tulla, nii et kahju oleks minimaalne ja kasu maksimaalne. Üheks võimaluseks eelarvet paremini koostada on strateegiline eelarvestamine.

Strateegilist eelarvestamist võib lugeda pikaajaliseks planeerimiseks, mille aluseks on organisatsiooni ülesannete ja eesmärkide kirjeldamine. Sellise planeerimise tulemusena on antud hinnang organisatsiooni tugevustele ja nõrkustele ning riski tasemed on määratletud. Tulemusena suudetakse ette näha võimalikke keskkondlikke tegureid selleks, et luua parim strateegia organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks. (Shim *et al.* 2011: 31)

Strateegilist eelarvestamist võib käsitleda ka kui „protsessi, mille käigus täpsustatakse organisatsiooni strateegilised eesmärgid, valitakse strateegiad ning eelarvestatakse nende elluviimiseks vajalikud ressursid“ (Karu, Zirnask 2004: 70-71).

Tallinna eelarvestrateegias on defineeritud järgnevalt „eelarvestrateegia on eelseisvate aastate rahalisi võimalusi käsitlev finantsplaan, mis lähtub selle koostamise hetkel teada olevatest mõjuritest“. Tulenevalt väliste tegurite mõjust ja muutustest majandus- ja õiguskeskonnas uuendatakse eelarvestrateegiat igal aastal, täpsustamaks eelseisva nelja aasta plaane ning täiendades strateegiat ühe aasta võrra. Eelarvestrateegias määratakse ära linna ametiasutuste haldusalade tulude tasemed ja kulutuste piirmäärad iga-aastaste eelarveprojektide koostamisel. Eelarvestrateegia on samuti aluseks ka sihtotstarbeliste teotluste teotlemisel. (Tallinna linn 2017)

Eelarve koosneb osadest ning selle koostamisel võib olla aluseks võetud erinevaid põhimõtteid. Tallinna ametiasutuste hallatavate asutuste eelarve koostamisel lähtutakse kulupõhise eelarve üldpõhimõtetest. (Tallinna linn 2002: 39)

Kulupõhine planeerimine on eelarve kavandamine sellisel viisil, kus eelarvesse kavandatakse kulutused eelnevate aastate põhjal. Selline planeerimine jätab kõrvale tõhususe ja mõjususe ning keskendub pigem kulutamisele. Tänapäevasematest eelarve planeerimise võtetest on levinumad nullbaasiline, programmipõhine ja tulemustele suunatud eelarvestamise meetodid. Antud meetodid peaksid kulutamise siduma säästlikkuse, tõhususe ja mõjususega, mis muudab eelarvestamise veelgi efektiivsemaks. Neid kolme meetodit üheaegselt rakendades on võimalik saavutada võimalikult parim tulemus, sest need ei ole teineteist välistavad vaid pigem täiendavad. (Kukk 2012: 45)

Meetodi valikust hoolimata peab eelarve kulutamine olema säästlik, tõhus ja mõjus. Säästlikkus tähendab ennekõike seda, et eelarvevahendeid kulutatakse kokkuhoidlikult ja reegleid järgides. Säästlikkus puudutab ennekõike ressursse. Seda, kas kokkuhoid ressurside ehk sisendite pealt mõjub ka teenuse kvaliteedile on vaadeldav tõhususe kaudu. Tõhususe mõõtmine annab võimaluse saada ülevaade kulutuste ratsionaalsusest ja annab võimaluse teha laialdasemaid järeldusi. Tõhusus on seotud pakutavate teenuste ja kaupadega võttes aluseks võimalikult väheste ressurside eest pakkuda võimalikult palju. Mõjususe hindamisel uuritakse eelkõige seda, miks tehakse vastavaid kulutusi. Mida väiksemate ressursidega jõutakse soovitud eesmärgini või saavutatakse paremad tulemused samade ressurside juures, seda mõjusam on eelarve. (*Ibid.*: 45)

Kuigi Tallinna linna ametiasutuste hallatavate asutuste eelarve ja eelarvestrateegia koostamisel tuginetakse kulupõhisele eelarvestamisele, siis omab eelarvelistes muutustes

rolli ka asutuste kohustus järgida Riigihankeseadust, mis kohustab neid võtma teenustele/toodetele vähemalt kolm hinnapakkumist. Olenevalt turul valitsevast olukorrast võib teenuse/toote hind olla tunduvalt kõrgem või madalam sellest, mis eelarvesse on planeeritud. Tulenevalt sellest tekkinud muutused viiakse eelarvess sisse iga-aastaste lisaeelarve muudatustega. Üldjuhul koostatakse lisaeelarvet kaks korda aastas: esimene ja teine lisaeelarve.

Samaaegselt lähtutakse ka ühtsuse, universaalsuse, eelarveaasta ja tasakaalustatuse printsiipidest. Ühtsuse printsiipi käsitletakse eelarve kõikide tulude ja kulude näitamist avalikkusele, tulenevalt sellest võib seda käsitleda ka kui läbipaistvuse printsiipi. (Tallinna linn 2002: 39)

Kogu linna majanduse avamiseks tervikuna ja läbipaistvana peaksid eelarve kõik tulud ja kulud olema selgesti ja arusaadavalt esitatud. Tulude ja kulude päritolu ja eesmärk peavad olema üheselt mõistetavad. Üheselt mõistetavuse saavutamise aluseks on tulude-kulude liigitamine ja nimetamine, mis väljenduvad eelarveklassifikaatoris. Eelarveklassifikaatori kinnitab ja ka muudab Eestis Rahandusministeerium. Eelarveklassifikaator ja selle seletuskiri on eelarve ja selle aruande koostamisel ning esitamisel olulised alused. (Karu *et al.* 2007: 121,124)

Rahvusvaheline rahafond töötas 1998 aastal välja „*Rahanduspoliitika läbipaistvuse hea tava juhendi*“, kuigi antud juhendi eripära ei pruugi sobida kõikidele riikidele on selle põhimõtted üldjoones kohaldatavad kõikidele majandustele ja majandusüksustele (Schiavo-Campo 2017: 7).

Juhendi neli sammast kajastavad väga hästi läbipaistvuse printsiipi, mille kohaselt peavad kõik eelarve menetluse etapid olema avalikustatud määral, mis võimaldaks kõigil kodanikel saada piisav ülevaade avalik õigusliku asutuse eelarvepoliitikast ja samuti ka vastuvõetud eelarvest ja selle täitmise aruandest (Karu *et al.* 2007: 123).

„*Rahanduspoliitika läbipaistvuse hea tava juhendi*“ neli sammast näevad läbipaistvuse alustaladena järgmisi tegevusi (Schiavo-Campo 2017: 7-8):

- eelarve aruandlust – mis annaks ülevaate asutuse finantsseisundist ja eelarve täitmisest;

- eelarve prognoosimine ja eelarvestamine – mis annaks kindla seisukoha asutuse eelarvelistest eesmärkidest koos põhjaliku, ajastatud ja usutava kuvandiga linna rahanduse kujundamisest;
- eelarveriski analüüs ja selle juhtimine – mis peaks kindlustama selle, et riskid avalikule rahandusele on avalikustatud, analüüsitud ja finantsotsused on efektiivselt koordineeritud;
- välistest allikatest saadava tulude juhtimine – mis peaks kindlustama läbipaistva raamistiku omandiõigusele ja lepingu sõlmimistele.

Kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse eelarve läbipaistvuse tagamiseks teostatakse selle üle kontrolli vastavas ametiasutuses. Ametiasutus kajastab läbi enda eelarve hallatavate asutuste eelarvet ning lõpuks on kõik kulud ja tulud nähtavad kohaliku omavalitsuse eelarves ning eelarvestrateegias, mis on kättesaadav avalikkusele.

Universaalsuse printsiip põhineb sellel, et eelarve tulused ja kulusid ei seota konkreetsete kuludega ning eelarve tulused ja kulusid ei tasaarveldata. Eelarveaasta printsiip kajastab eelarveaasta pikkuse, milleks on üks aasta. Tähtis on see, et eelarve tulud ja kulud oleksid tasakaalus. (Tallinna linn 2002: 39)

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus jaotab eelarve osadeks järgnevalt:

- põhitegevuse tulud;
- põhitegevuse kulud;
- investeerimistegevus;
- finantseerimistegevus;
- likviidsete varade muutus.

Eelnevas loetelus nimetamata osasid, lisasid ja täiendavat informatsiooni, mis on vajalikud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsolukorra täpsustamiseks ja eelarve täiendamiseks, võib eelarvele vajadusel lisada (KOFS 2019, § 5 lg 2,4).

Eelarve tulud ja kulud peavad olema tasakaalus, samuti peavad need olema kujundatud sellise täpsusega, et eelarveperioodil jääksid need ette antud piiridesse. Ehk siis kinnitatud ja täidetud eelarve peaksid olema võimalikult sarnased. Kulude ja tulude planeerimisel on palju mõjutegureid, mida ei osata eelarve planeerimisel ette näha. Juhul, kui need muutused on tingitud seaduse muudatustest või muudest poliitilistest otsustest, siis sellest tulenevad

mõjud kaetakse linnaeelarvest ning hallatavad asutused ei pea enda omatulude osa seeläbi suurendama. (Karu *et al.* 2007: 122-123)

Hallatavate asutuste linnapoolse tulu ehk toetuse taseme määrab vastava tegevusvaldkonna ametiasutus tulenevalt hallatavate asutuste vajadustest. Vajadus linnapoolsele toetusele võib tuleneda nii seaduse muudatustest, kui ka sellest, et hallatav asutus ei suuda piisavalt tulu teenida. Tulu teenimine võib samas olla seotud riigi üldise majanduse olukorraga antud ajahetkel. Kui tuludest puudu jääb võib erandkorras hallatav asutus taotleda kohalikult omavalitsuselt toetust kulude katmiseks. Sellisel juhul peavad kulutused olema põhjendatavad ning seoses kohalikele omavalitustele seatud kohustuste ja eesmärkidega. Samuti võib asutus taotleda vahendeid investeeringute jaoks nagu näiteks suuremamahulised ehitus- või rekonstrueerimistööd või põhivara.

Eelarveaasta jooksul võib eelarvet muuta lisaeelarvega. Koostatakse lisaeelarve eelnõu, mis saadetakse koos seletuskirjaga vastavale ametiasutusele, kes omakorda edastab kõikide hallatavate asutuste lisaeelarved koos vajalike lisadega linna volikogule kinnitamiseks. (KOFS 2019 § 26 lg 1)

Eelarvesse võib kavandada ka tegemata jäänud väljaminekuid, kui eelarve on aasta alguses vastu võtmata või lisaeelarvega. Kavandada võib eelmisel eelarveaastal tegemata jäänud väljaminekuid, kui need tulenevad investeeringutega seotud lepingutest, lepingu alusel põhivara soetuseks antavast sihtfinantseerimisest või lepingu alusel saadud sihtfinantseerimisest. (KOFS 2019 § 27 lg 1, 2)

Kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse eelarve kinnitavad hallatava asutuse juht ja ametiasutuse juht. Eelarve kinnitatakse üldjuhul eelarve aastale eelneva aasta juuni kuus. Kohaliku omavalitsuse üksuse eelarveaasta algab 1.jaanuaril ja lõpeb 31.detsembril. Eelarve kinnitatakse üheks eelarveaastaks, kuid eelarves võib esineda informatsiooni ka sellest pikema perioodi kohta. (KOFS 2019 § 4 lg 1, 2)

Daniel Tommasi on öelnud, et eelarve täitmine on etapp, milles ressursse kasutatakse eelarves seatud eesmärkide teostamiseks. Hästi koostatud eelarve võib olla kehvasti rakendatud aga halvasti koostatud eelarvet ei saa hästi rakendada. Tähtis on see, et eelarve täitmisel järgitaks esialgseid eelarvekava reegleid. Edukas eelarve täitmine oleneb paljudest teguritest nagu näiteks võimest toime tulla rahvamajandusliku keskkonna ja selle võimalike muudatustega. Olulist rolli omab ka seotud ametiüksuste rakendamissuutlikkus ja

probleemid, millega võidakse eelarvekava rakendamisel silmitsi seista. Eelarve täitmisel on oluline jälgida seadusandlust vältimaks kuritarvitamise ja korrupsiooni riske. (Shah 2007: 279)

Eelarve täitmise kontrollimise võimalused on seotud kulutuste tsükliga. Peale eelarve vastuvõtmist on iga kulutuse etapp seotud teatud tüüpi kontrolliga – finantsiline, füüsiline, raamatupidamine ja auditeerimine (Schiavo-Campo 2017: 181).

Kohalike omavalitsuste ametiasutuste hallatvate asutuste ülesandeks on tegeleda eelarve finantsilise ja füüsilise kontrolliga, ülejäänud kontrollid teostatakse teiste üksuste poolt.

Finantsilist kontrolli kohaldatakse kohustuste faasis kindlustamaks alljärgnevad asjad:

- rahalised vahendid on eelarvesse lisatud välja toodud eesmärgi saavutamiseks;
- sihtotstarbelised või lepingulised kulud on jaotatud kinnitatud eelarve alusel;
- vastavas kulukategoorias on piisavalt vahendeid;
- kavandatavad tellimused või lepingud on volitatud isiku poolt ametlikult heaks kiidetud.

Füüsilise kontrolli all mõeldakse dokumentatsiooni vormistamist ning kinnituste andmist. Selles etapis on vajalik määrata isikud, kellel on õigus kinnitada kaupade või teenuste kättesaamine. Enne kinnituse andmist peab volitatud isik kontrollima, et kohale toimetatud kaup või teenus on vastavuses tellimusega või lepingu sätetega. Volitatud isik peab veenduma ja kinnitama vastava dokumendi selle kohta, et toode on kätte saadud ning teenused tegelikkuses teostatud. Seejärel suunatakse dokumendid järgmisesse kontrolli etappi – raamatupidamisse. (*Ibid*: 181)

Asutusesisese eelarve koostamise protsessi hea kujundamine on Jürgen von Hageni sõnul alustala heale finantssüsteemile. Eelarvelisi riigiasutusi võidakse tihtipeale kasutada, kui kahjulike mõjude vähendajaid valijate ja poliitikute vahel. Iga õigesti tehtud eelarveline otsus võib mõjutada antud valdkonna valijaskonda. Keskkond, milles eelarvestamine toimub, mõjutab vastutust ja konkurentsivõimet, mida omakorda toetab eelarve põhjalikkus, läbipaistvus ning see, et eelarve koostamist võetakse kui ühte võimalikku juhtimisviisi. Asutuse uuendusmeelsus eelarvestamise protsessis omab tähtsat rolli poliitikas, mille eesmärgiks on saavutada paremaid eelarvetulemusi. (Shah 2007: 49)

Kohaliku omavalitsuse allasutuse hallatava asutuse eelarve koostamisel ja täitmisel tuleb eelkõige arvesse võtta sellele seaduses sätestatud reegleid. Sealjuures tuleb arvesse võtta ka kohalike omavalitsuste üksustele seatud kohustusi, mille eesmärgiks on tagada elanikele stabiilsus, piisavad võimalused arenemiseks ning võrdsus. Võib väita, et eelarve koostamine on oluline asutuse planeerimisprotsessis. Eelarve võtab arvesse asutuse pikaajalisi strateegiaid ja eesmärgi, kajastades samas ka nende mõju ja tegevuste tagajärgi. Samas kontrollib eelarve ka rahaliste vahendite kasutamist eesmärkide saavutamiseks. Paremate eelarvetulemuste saavutamiseks on tähtis omada ülevaadet majanduse hetkeolukorrast ning võimalikult täpselt ja konstruktiivselt suuta hinnata tulevikku. Sellele aitab kaasa asutusesisene eelarve protsessi kujundamine. Omades täpseid andmeid ja suuniseid eelarve koostamiseks on suurem võimalus, et see läheb täide soovitud mahus ja perioodil. Kõige selle juures on tähtis välja tuua tõsiasi, et kohalike omavalitsuste allasutuste hallatavad asutused teevad ettepaneku allasutusele eelarve kinnitamiseks ning kinnitatud eelarves omab hallatav asutus kontrollija positsiooni. Otsused eelarveliste toetuste ja muude eraldiste osas tehakse kohaliku omavalitsuse vastava üksuse poolt. Seega parim viis hallataval asutusel eelarve parimaks koostamiseks on võimalikult täpsete ja informatiivsete algandmete ning ettepanekute koostamine.

1.2 Jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse mõiste, olemus ja hindamise võimalused

Teadmata täpselt, mida tähendab jätkusuutlikkus ning finantsvõimekus võiks oletada, et need on ennekõike seotud asutuse finantsvahenditega ja oskusega neid õigesti käsitleda. Samas viitab jätkusuutlikkus ka pikemaajalisele stabiilsusele, kuid kas seda saab tagada ilma finantsvahenditeta? Finantsvahendite olemasolu ei taga otseselt asutuse jätkusuutlikkust ega ka finantsvõimekust. Kas finantsvõimekus ja jätkusuutlikkus on omavahelises seoses?

Opp jt on viidanud jätkusuutlikule arengule, kui arengule, mis täidab praeguseid vajadusi ilma tulevaste generatsioonide vajadusi ohtu seadmata (Opp *et al.* 2018: 8-9). Tihtipeale aetakse segamini jätkusuutlikkus ja jätkusuutlik areng, kuigi neil on üks tähtis erinevus. Jätkusuutlik areng on kitsam mõiste, mis keskendub üldjuhul suhetele ja pingetele majandusliku arengu ning keskkonnakaitse vahel. Jätkusuutlikkuse alla on aga mõeldud terviklikumat kontseptsiooni, mis püüab tasakaalustada kolme suurimat konkureerivat muret. Nendeks on majanduslik areng, keskkonnakaitse ja sotsiaalne võrdsus.

Jätkusuutlikkus tähendab ennekõike kvaliteedi taset, mis saavutatakse asjade loomise või kaitsmisega. (*Ibid.*)

Portney väidab, et jätkusuutlikkuse saab saavutada ainult juhul, kui majanduslik areng, keskkonnakaitse ja selle parandamine ning sotsiaalne võrdsus on tasakaalus (Portney 2015: 6-7). Alati ei pea saavutama kompromisse majanduse arengu ja keskkonnakaitse vahel või majanduse arengu ja sotsiaalse võrdsuse vahel, selle tulemusena jääks üks sektor ilma vajalikust toetusest. (*Ibid.*)

Majanduslik jätkusuutlikkus võib olla seotud riigi rahvamajandusega või regionaalmajandusega. See võib viidata kõikidele majandusüksustele või siis kindlatele majandusüksuste sektoritele. Kitsamas tähenduses võib majanduslik jätkusuutlikkus viidata majanduslikele tegevustele või tegevusvaldkondadele, seda võib tõlgendada ka, kui eelarve jätkusuutlikkust. (Bruno 2001: 10)

Eelnevad väited kirjeldavad jätkusuutlikkust üldjuhul ettevõtluse seisukohast, milles kasumi teenimine on tihtipeale suurim eesmärk. Samas ei ole tähelepanuta jäetud ka teised valdkonnad, ilma milleta ei oleks võimalik ka kasumit teenida. Vaadates erinevaid lähenemisi jätkusuutlikkuse tõlgendamisele kajastuvad neis kõigis kolm valdkonda: majanduslik areng, keskkonnakaitse ja sotsiaalne võrdsus. Üks valdkond täiendab teist ning mõistlik oleks need koos toimima panna nii, et üheski valdkonnas ei peaks järeleandmisi tegema. Majanduslikku jätkusuutlikkust on tõlgendatud ka kui eelarve jätkusuutlikkust, mis oma olemuselt on isegi õige. Eelarve jätkusuutlikkus tagab selle, et kulud on kaetud tuludega, mis omakorda näitab, et asutus on ka majanduslikult jätkusuutlik tagades kõikide vajalike tegevuskulude katmise teenuste pakkumiseks soovitud mahu. Selleks, et leida finantsiline jätkusuutlikkuse mõiste seos kohaliku omavalitsusega, mille puhul on teada, et kasumi teenimine ei ole eesmärgiks, tuleks vaadelda erinevaid definitsioone.

Majanduslikku jätkusuutlikkust kohalikes omavalitsustes võib defineerida, kui põhimõtet, mille kohaselt eelarve sissetulekud kasvavad kuludega võrdselt ning samuti kui võimet tulla stabiilselt toime avalike teenuste pakkumisega kaasnevate kuludega eelarvetulude arvelt (Reiljan, Friedrich 2008: 182-183).

Majanduslikku jätkusuutlikkust on kirjeldatud ka kui olukorda, mis näitab avaliku sektori ükstuste juurdepääsu piisavatele rahalistele vahenditele võimaldamaks säilitada pikas

perspektiivis poliitiliselt määratletud ja demograafiliselt tundlike teenuste antud hetke kvaliteedi ja intensiivsuse nii praegustele, kui ka tulevastele põlvkondadele (Klumpes *et al.* 2012; 4).

Portney leiab, et vaadeldes jätkusuutlikkust kohalikus omavalitsuses laiemas perspektiivis tähendab see majanduslikku kasvu ja arengut (Portney 2015: 113).

Finantsilisest seisukohast on jätkusuutlikkuse tagamiseks tähtis majanduslik areng, mida omakorda saavad toetada teised asutused tagades piisava keskkonnakaitse ja inimgruppide sotsiaalse võrdsuse. Mida rohkem tasakaalus antud valdkonnad on seda suurem on võimalus saavutada parem jätkusuutlikkus.

Jätkusuutlikkuse tulemuste hindamiseks kasutatakse kogu eelarve aasta käigus saadud informatsiooni ning andmeid, et nende alusel määrata selle efektiivsus. Kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkuse hindamisel keskendutakse andmete kogumisel peamiselt kahele suuremale näitajate rühmale: ressursi- ehk sisendnäitajatele ja tulemuse ehk väljundnäitajatele. Sisendnäitajaid kasutatakse tulemuslikkuse ning produktiivsuse mõõtmiseks ning saadud tulemusi üldise efektiivsuse mõõtmiseks. Sisendnäitajate tulemused ei pruugi üksikute andmepunktidenä midagi tähendada kuna need väljendavad ainult teenuste või toodete üleandmist, kuid neid saab käsitleda, kui kindla projekti tulemuste mõõtjaid. Saadud tulemusi saab aga võrrelda teiste tulemustega ning neid saab kasutada teatud ajaperioodi trendide hindamiseks. Tulemusnäitajad koosnevad tavaliselt andmetest, mis annavad ülevaate programmi tõhususest ning milleni on tänu sellele jõutud. Antud näitajad on kasutatavad eraldiseisvate tulemustena. Parimate võrreldavate tulemuste saavutamiseks oleks vajalik ära määratleda kindlad eesmärgid ja suunised edu saavutamiseks. Sisendnäitajate all mõeldakse tulusid ja kulusid ehk rahalisi ressursse. Väljundnäitajateks on nende rahaliste ressursside kasutamisest tulenevad eesmärkide täitmise tulemused. (Opp *et al.* 2018: 13-15)

Saame väita, et kohaliku omavalitsuse hallatava asutuse majanduslik jätkusuutlikkus on võime tagada pikaajaliselt teenuste osutamine soovitud mahus, seejuures kattes omatuludega majanduskulusid ning võimalikke investeeringuid. Olukorra hindamiseks tuleb seada kindlad eesmärgid, mida soovitakse saavutada ning eesmärkide saavutamisel või ületamisel on asutus jätkusuutlik.

Jätkusuutlikkusega on seoses ka asutuse finantsvõimekus. Finantsvõimekus on lai mõiste, mis hõlmab inimeste teadmisi ja oskuseid mõista omaenda rahalist olukorda koos motivatsiooniga tegutseda. Finantsvõimelised tarbijad planeerivad ette, leiavad ning kasutavad informatsiooni, teavad millal abi otsida ning oskavad seda nõuannet enda huvides ära kasutada. See võimaldab neil saavutada finantsturul suurem osalus. (Sherraden 2013: 2)

Finantsvõimekust võib defineerida, kui võimet täita rahalisi kohustusi ning jätkata teenuste osutamist samal tasemel praegu kui ka tulevikus (Navarro-Galera *et.al* 2016: 3961).

Ettevõtte finantsvõimekuse tagamise üheks võimaluseks on investeerimine, kuid sellega võivad kaasneda ka märkimisväärsed finantsriskid. Ettevõtte suutlikkuse suurendada produktiivsust ja kasvada sõltub investeringu tüübist, mahust ja ajastusest ning samaaegselt tehtud finantsotsustest. (Maripuu 2017: 7)

Finantsvõimekust võib küll olla defineeritud väga erinevates valdkondades ja laiaulatuslikult. Kuid üheks selgeks jooneks selle selgitamisel ning hindamisel on asutuse võime täita võetud finantskohustusi, mis tuginevad mineviku otsustele. Minevikus tehtud otsused aga peavad olema piisavalt teadlikult tehtud, et kindlustada finantsvõimekus tulevikus. Seega tugineb finantsvõimekus ennekõike teadmistele ja seejärel võimele kohustusi täita. Siinkohal mängib rolli muidugi ka finantsvahendite olemasolu või vähemalt oskus finantsvahendeid parimal viisil ära kasutada. Ka majanduslik jätkusuutlikkus on seotud võimega täita kohustusi ehk katta kulusid tulude arvelt. Piisavate rahaliste vahendite puudumisel ei pruugi asutus olla võimeline pakkuma teenuseid soovitud mahus. Samas, kui asutus ei suuda piisavas mahus soovitud teenuseid pakkuda, siis jääb saamata ka tulu, mille arvelt vajalikke kulusi katta. Kulutuste katmine omakorda mõjutab teistpidi tagasi teenuste pakkumist. Seega joonistub siit välja seos jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse vahel, sest ühe muutumisel muutub ka teine samasuunaliselt.

Finantsvõimekuse hindamiseks on läbi viidud erinevaid uuringuid. Ühest kindlat meetodit milliste andmete ja näitajate alusel seda hinnata ei ole välja kujunenud. Kõige sagedamini kasutatakse kohalikes omavalitsustes tulemuslikkuse mõõtmiseks eelarve-, majandus- ja finantsteavet ehk majandusnäitajate analüüsi. Mõõtmisviis põhineb traditsioonilisel lähenemisviisil, mis võtab aluseks eelarve näitajad ja nende kasutamise otsuste tegemisel. Selliste näitajate kasutamine annab ülevaate, kas asutus haldab oma ressursse hästi või mitte. (Zafra-Gómez *et.al* 2009: 153)

Raamatupidajate rahvusvaheline föderatsioon on samuti esile tõstnud finantsaruannete tähtsust finantsvõimekuse hindamisel, sest need annavad olulise ülevaate avalikust rahandusest. Finantsaruanded annavad kasulikku informatsiooni asutuse tulevaste võimete hindamiseks, võimest jätkata sama teenuse pakkumist säilitades kvaliteedi, mis on pikaajalise eelarve jätkusuutlikkuse oluline tunnusjoon. Finantsvõimekuse hindamiseks peaksime eristama eelarvekulude ja -tulude ning finantskulude ja -tulude mõisteid. Eelarvekulud ja -tulud on osa eelarvest ja näitavad aastaeelarve tulemusi, kuid finantskulud ja -tulud kuuluvad finantsarvestuse valdkonda ning moodustavad kasumiaruande. Sellest tulenevalt võivad mõned eelarvekulud või -tulud olla mitte arvestatud finantskulude või -tuludena. (Navarro-Galera *et al* 2016)

Finantsvõimekuse määratlemiseks on Reiljan ja Friedrich oma uurimuses välja toonud kõige sobilikuma aluse kohalikele omavalitsustele Eestis, milleks nende võime katta kulusid pikka aega ja stabiilsete tuludega (2018: 182). Arvesse tuleks võtta näitajaid, mis kirjeldavad tulusid, kulusid, struktuuri ja dünaamikat. Tänu sellele on finantsvõimekus kirjeldatud läbi erinevate muutujate ning saab olla mõjutatav paljude tegurite poolt. (*Ibid.*)

Paljudes eelnevates uuringutes on jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse hindamiseks kasutatud eelarve analüüsi, kui ka asutuse finantsaruannete alusel saadud suhtarve. Need kaks lähenemisviisi võimaldavad hinnata asutust mitmest küljest ning annavad võimaluse selgitada, miks miski muutus on aset leidnud. Eelarve analüüs ja finantsaruannete põhjal saadud suhtarvud täiendavad üksteist ja annavad loodetavasti soovijale detailse ülevaate otsuste tegemiseks.

Navarro-Galera jt. on oma uurimuses sõltuva muutujana kasutanud tekkepõhise arvestusega kasumiaruannet. Uuringus käsitletud kohalike omavalitsuste asutuste pikaajalise finantsvõimekust mõjutavad tegurid on (Navarro-Galera *et al*. 2016: 3961):

- tulud – võetakse arvesse kogutulu, millest lahutatakse erakorraliste hüvitiste summa kuna antud hüvitisi ei pruugi tulevikus tuluna saada. Võimalikud tegurid, mis võivad mõjutada läbi tulude finantsvõimekust on sisetulu, välistulu, kapitali tulu ja põhitegevuse tulud;
- võlg – muutuv netovõlg arvutatakse järgmiselt: koguvõlg (kohustused kokku), millest lahutatakse finantsvarad (nõuded) ja likviidsed varad;
- teenused – kõik tegevuskulud (majanduskulud) ja tööjõukulud.

Reiljan ja Friedrich (2008) kui ka Navarro-Galera jt. (2016) on oma uurimustes käsitlenud finantsvõimekuse teguritena näitajaid, mis on seotud asutuse tulude ja kuludega. Antud tegurite analüüsimiseks sobiksid Jüri Rünkla alljärgnevad finantsaruannete analüüsi meetodid (Rünkla 2003: 95-96):

- Finantsaruannetes muutuste võrdlev hindamine rahalisel ja protsentuaalsel kujul, mille puhul vaadeldakse muutuseid aruannetes kõrvutades kahe või enama aasta aruandeid, mis võimaldab analüüsida aruannetes toimuvaid muudatusi (horisontaalanalüüs). Selle tulemusena peaks saama välja selgitada rahalises väljenduses finantsseisundit mõjutavad võtmefaktorid ja protsentuaalkujul näha muutuste määra.
- Üldistatud kujule viidud aruannete analüüs (vertikaalanalüüs), mille puhul viiakse aruannetes esitatud andmed rahaliselt kujult protsentuaalsele kujule. See annab võimaluse tulemuste paremaks võrdlemiseks.
- Suhtarvude analüüs, mille tulemusena saame hinnata asutuse finantsseisundit. Siinkohal tuleb arvesse võtta, et suhtarvud ainult toetavad muid majanduslikke analüüse ning võimaldavad välja tuua olulisi indikaatoreid asutuse finantsseisus.

Lohk ja Siimann on välja töötanud omavalitsuste finantsvõimekuse hindamiseks finantsmuutujate kategooriad, mille abil on võimalik ennetada rahaliste raskuste riski. Antud muutujad on jaotatud kuude kategooriasse (Lohk, Siimann 2016: 300-301):

- lühiajaline maksevõime, mille muutujad kirjeldavad omavalitsuse võimet katta lühiajalisi kohustusi õigeaegselt;
- kapitali struktuuri muutujad kirjeldavad omavalitsuse pikaajalist maksevõimet ja välise kapitali osakaalu kogukapitalist;
- iseseisvus, mille näitajad kirjeldavad sõltuvust välisest finantseerimisest;
- paindlikkus, mille näitajad kirjeldavad omavalitsuse võimet reageerida ootamatutele rahalistele olukordadele kirjeldataval hetkel ja ka tulevikus;
- jätkusuutlikkus;
- suurus, mille muutujad kirjeldavad omavalitsuse käsutuses olevate ressursside hulka.

Eeltoodud näitajad loovad samuti seose jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse vahel, mis veel kord kinnitab, et finantsvõimekuse tagamiseks peab asutus olema majanduslikult jätkusuutlik.

Reiljan ja Friedrich on oma uurimuses finantsvõimekuse hindamiseks kasutanud mitmeid suhtarvude analüüsi (Reiljan, Friedrich 2008: 193). Finantsvõimekuse muutujate ja tegurite olemuse ning suuruse hindamiseks saab kasutada komponentide analüüsi. Antud analüüsis tuuakse välja komponendid, mis kirjeldavad esialgseid andmeid koondatult ja süstematiseeritult. Selline lähenemine annab võimaluse vähendada andmete hulka ilma märkimisväärse informatsiooni kaota ning antud komponendid on statistiliselt teineteisest eraldiseisvad, mis omakorda tähendab seda, et puudub sama aspekti korduv arvutamine. Uurimuses on küll võrreldud omavahel Eesti kohalike omavalitsusi, kuid antud komponentide analüüsid sobiksid oma olemuselt osaliselt ka hallatava asutuse finantsvõimekuse hindamiseks. (*Ibid.*)

Hallatav asutus võib lisaks omatuludele ja linna poolsele toetusele taotleda finantsvahendeid ka investeringutele. Antud investeringud on mõeldud teenuste kvaliteedi parandamiseks või hoidmiseks ning asutusele seatud eesmärkide täitmiseks. Tegemist ei ole otseselt laenuga, kuid siiski võime seda hallatava asutuse puhul sellena käsitleda kuna tegemist on lisandunud tuludega omatuludele ja kogu eelarve mahule. Selleks, et selliseid toetusi saaks vaadelda, kui laenusid ning hindamiseks kasutada suhtarvuna võlakordajat peaks antud toetus vastama võla definitsioonile.

Võlga määratletakse, kui konkreetsete kohustuste hulka. Kõik võlainstrumendid on kohustused välja arvatud aktsiad, omakapital ja finantskohustuste tuletisinstrumendid. Võla summa saadakse üldjuhul järgmiste finantskategoriate liitmisel: valuuta ja hoiused, muud väärtpaberid, kui aktsiad (välja arvatud tuletisinstrumendid), laenud, kindlustustehnilised eraldised ja muud võlgnevused. (National Accounts... 2011: 110)

Võttes aluseks eelnevat võla definitsiooni käsitlust siis ei ole võimalik Tallinna Spordihalli puhul kasutada finantsvõimekuse hindamiseks suhtarvuna võlakordajat, sest puuduvad finantskategoriad, millest võla summa saadakse ning sellest tulenevalt ei oleks tulemused tõesed ega ka arvestatavad.

Tuginedes Lohk ja Siimann poolt välja töötatud finantsmuutujate kategooriatele tuleks kasutada asutuse finantsseisundi hindamiseks likviidsussuhtarvusi, mis annavad parema ülevaate lühiajaliste kohustuste katmise võimest (Lohk, Siimann 2016: 301). Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja on likviidsussuhtarv, mida saab arvutada jagades käibevara lühiajaliste kohustustega. See näitab lühiajaliste kohustuste ulatust, mis on kaetud nende

varadega, mille asutus eeldatavasti lähitulevikus rahaks konverteerib. Kõrge kattekordaja näitab üldiselt väga tugevat ja ohutut likviidsuspositsiooni, samas võib see olla ka märk sellest, et asutusel on liiga palju vana inventari, mis tuleks tegelikult maha kanda ning liiga palju klientide tasumata arveid, mis võivad aja jooksul muutuda võlgadeks. Laenuandja vaatepunktist mida kõrgem kattekordaja on seda parem neile. Asutuse enda jaoks näitab kõrge kattekordaja likviidsust, kuid see võib viidata ka sularaha ja muu lühiajalise vara ebatõhusale kasutamisele. Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja saab arvutada järgneva valemi teel (1.1). (Herawati, Irradha Fauzia 2018: 1078)

$$\text{Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja} = \frac{\text{käibevara kokku}}{\text{lühiajalised kohustused kokku}} \quad (1.1)$$

Eelnimetatud suhtarvule on esitatud järgnevad hindamiskriteeriumid, kuid siinkohal tuleb mees pidada seda, et hinnangut tuleks anda asutuse tegevusharu arvesse võttes (Kõomägi 2006: 25):

$K \geq 1,6$	hea
$1,11 \leq K \leq 1,59$	rahuldav
$K \leq 1,1$	nõrk

Maksevõime näitaja iseloomustab asutuse suutlikkust likviidse varaga täita kõiki lühiajalisi kohustusi. Uurimuses on kasutatud ka omafinantseeringu võime näitajat, mis näitab asutuse puhastulude suhet kuludesse, millest on maha arvestatud investeeringud ja sihtotstarbelised eraldised (Reiljan ja Friedrich 2008: 190). Maksevõime näitaja saadakse üldjuhul käibevara jagamisel lühiajaliste kohustustega. Käibevara all mõeldakse eelkõige sularaha ja muud vara, mille puhul eeldatakse, et see realiseeritakse sularahas, müüakse või tarbitakse ühe aasta jooksul. Käibevara kategooriasse kuuluvad varud, laekumata arved, lühiajalised investeeringud, raha ja raha ekvivalendid ning ettemakstud kulud. Lühiajaliste kohustuste all mõeldakse kohustusi, mis teostatakse suhteliselt lühikese aja jooksul, milleks on tavaliselt üks aasta. Maksevõimekordajat peetakse soodsaks, kui selle väärtus ühiku kohta jääb vahemikku 2- 2,5. Mida kõrgem on maksevõimekordaja, seda suurem on kaitse likviidsuse puuduste tekkeks, mis võivad tuleneda tagasimaksetest. Kordaja, mis on palju suurem, kui 2 võib samas aga tähendada ressursside ebaefektiivset kasutamist. Kõige sagedamini kasutatakse maksevõime kordajana järgnevat valemit (1.2). (Doina *et.al* 2008: 1366)

$$\text{Maksevõime näitaja} = \frac{\text{likviidsed varad}}{\text{lühiajalised kohustused}} \quad (1.2)$$

Maksevõimekordajat saab tõlgendada järgmiselt (Tearu, Krumm 2008: 20):

$K \geq 0,9$ hea

$0,6 \leq K \leq 0,89$ rahuldav

$0,3 \leq K \leq 0,59$ mitterahuldav

$K \leq 0,3$ nõrk

Nurlaela jt. on oma uurimuses välja toonud, et koguvara käibekordaja näitab suhet, mis mõõdab, kuidas kõiki ettevõttele kuuluvaid varasid hallatakse ning kui efektiivselt need on kasutatud (Nurlaela *et.al* 2019: 298). Uurimuses on järeldusena välja toodud, et varade käibekordajal on märkimisväärne mõju kasumlikkusele. Uurimused näitavad, et varade struktuur omab olulist mõju ka finantstulemustele. Koguvara käibekordaja kirjeldab varade käivet, mis on mõõdetud läbi müügitulu. Mida suurem on koguvara käibekordaja seda kõrgemad on ka ettevõtte majandustulemused. See näitab seda, et ettevõtte kasutab efektiivselt ära operatiivtegevuses olevad varad, mille tulemuseks on kasumlikkus või siis ettevõtte tulemuslikkuse parandamine. Koguvara käibekordaja arvutamiseks on uurimuses kasutatud valemit (1.3). (*Ibid.*)

$$\text{Koguvara käibekordaja} = \frac{\text{müügitulu}}{\text{varad kokku}} \quad (1.3)$$

Asutuse varade kasutamise efektiivsust näitavaks suhtarvuks on ka laekumisperiood, mis mõõdab, kui palju kulub aega arve alusel tasumatelt klientidelt tasu saamiseks peale müügitehingu toimumist. Enamikel asutustel krediitingimused jäävad 30 – 45 päeva vahemikku, mis lubab klientidel kasutada enne teenust ning pärast tasuda. Kiiremini toimiv tasu saamine viitab pigem sularahatehingutele, mis annab asutusele võimaluse koheselt antud summad reinvesteerida näiteks inventari ja hoonetesse ilma liigse võla tekkimiseta. Madal keskmise laekumisperioodi tulemus näitab, et asutus on võlgade kogumises efektiivne. Kõrge laekumisperioodi tulemus näitab, et asutus müüb paljusid asju krediidi alusel ning omab madalamaid võimalusi reinvesteeringuks. Antud suhtarvu leidmiseks kasutatakse valemit (1.4). (Gunasekaran *et al.* 2012: 32)

$$\text{Laekumisperiood} = \frac{365 \times \text{ostjatelt laekumata arved}}{\text{müügitulu}} \quad (1.4)$$

Varade efektiivsuse hindamisel kasutatakse ka debitoorse võla kuluväldet, mis määrab ära, kui palju kulub asutusel aega oma varustajatele tasumiseks. Lisaks on ka veel mitmeid

suhtarve, mida saaks samuti kasutada varade efektiivsuse hindamisel nagu näiteks varude käibekordaja, põhivara käibekordaja, varude kuluvälde ja rahatsükkel. Eeltoodud suhtarvud seotud varude omamisega, mida Tallinna Spordihalli puhul vaadelda ei saa, sest tegemist on ainult teenuseid pakkuva asutusega ning varud puuduvad. (*Ibid*)

Puhaskasumi ja käibe suhet iseloomustab kõige paremini käibe puhasrentaablus, mida nimetatakse ka brutokasumi marginaaliks. Seda suhtarvu kasutatakse eelkõige kasumlikkuse leidmiseks. Kõrge käibe puhasrentaablus näitab, et asutust juhitakse hästi ning efektiivselt. See aitab kindlaks teha, millised ostu- või müügitehingud on tõhusad. Käesolevas töös on käibe puhasrentaabluse leidmiseks kasutatud järgmist valemit (1.5). (Tulsian 2014)

$$\text{Käibe puhasrentaablus} = \frac{\text{Puhaskasum}}{\text{Müügitulu}} \quad (1.5)$$

Tasuvuse suhtarvuna saab võrdluse alla võtta ka varade puhasrentaabluse (edaspidi ROA), mis määrab ära kasumi ja kasutatud varade suhte. See on ka asutuse netovara teenimisvõime näitaja. ROA arvutamisel kasutatakse järgmist valemit (1.6). (*Ibid.*)

$$\text{Varade puhasrentaablus (ROA)} = \frac{\text{Puhaskasum}}{\text{Varad kokku}} \quad (1.6)$$

Suhtarvudele tõestuse andmiseks kasutasid Reiljan ja Friedrich oma uurimuses võrdlevanalüüsi, kus võrreldi finantskohutuste keskmist muutust ja investeringute osatähtsust. Võttes arvesse kulude tähtsust kogu eelarves ja kulude optimeerimise võimaluste leidmist, analüüsiti uurimuses ka kulude kasvukiirust ning kululiikide osatähtsust kogukuludest. (Reiljan, Friedrich 2008:185)

Tuleb meele pidada ka seda, et kõik finantsanalüüsis kasutatavad suhtarvud ei ole absoluutväärtusena asjakohased. Neid tuleb arvutada ja tõlgendada pikema aja jooksul või võrdluse abil läbi erinevate majandusüksuste. Sellest tulenevalt toetab suhtarve ning toob välja võimalike muutuste põhjused eelarvete analüüs erinevate aastate ja majandusüksuste lõikes. (Doina *et.al.* 2008: 1366)

Suhtarvude puuduseks on see, et analüüsi käigus saadakse teada, kas tulemused on head või halvad, kuid see ei too välja põhjuseid, miks tulemused selliseks kujunesid. Samuti ei ole alati lihtne otsustada, milline olukord on „hea“ ja milline „nõrk“. (Raudsepp 1999: 143)

Kohaliku omavalitsuse allasutuse hallatava asutuse kontekstis võib jätkusuutlikkust kirjeldada, kui võimet pakkuda parimaid teenuseid järjepidevalt võimalikult madalate eelarve kuludega. Sealjuures on tähtis arvestada klientide vajaduste ning soovidega. Eelarve kulude madalal hoidmise tulemusena ei tohi kannatada teenuse kvaliteet, vastasel juhul ei ole enam tegemist jätkusuutlikku tegevusega. Asutuse jätkusuutlikkus mõjutab ka selle finantsvõimekust, mida saab eelkõige hinnata läbi asutuse tulude ja kulude. Põhjaliku ülevaate saamiseks asutuse jätkusuutlikkusest ja finantsvõimekusest peaks kasutama hindamise aluseks suhtarve nagu likviidsus, kohustuste ja varade suhe ning tasuvus. Võimalike muutuste põhjuste hindamiseks on hea paralleelselt läbi viia ka täidetud eelarvete analüüs aastate lõikes. Suhtarvud ja eelarvete analüüs annab ülevaate asutuses toimunud muudatustest ning tihtipeale ka muudatuste põhjustest, mis omakorda aitab vältida või siis hoopis taas kasutada kindlaid otsuseid ja muutusi. Selleks, et suhtarvudele ja eelarvete analüüsile oleks võimalik anda hinnang tuleks seada ka eesmärgid, mida saavutades või ületades peaks asutus olema majanduslikult jätkusuutlik. Seatud eesmärgid peaksid olema realistlikud ning teostatavad antud ettevõtlusmodeli raames.

2. TALLINNA SPORDIHALLI EELARVE AASTATEL 2015 – 2019 NING JÄTKUSUUTLIKKUS JA FINANTSVÕIMEKUS

2.1 Tallinna Spordihalli eelarve aastatel 2015 – 2019

Eelarve annab ülevaate asutuses toimunud finantstegevustest ning toob numbrilises tähenduses välja muutused. Nende muutuste esile kerkimisel saab hakata otsima nende tekkimise põhjuseid ning parendamise võimalusi. Andmetes oli tulu laekumine näidatud kõikide hallatavate spordibaaside lõikes kokku. Samas aga oli kulu jaotatud aastatel 2015 – 2018 kahe eelarvefondi vahel: spordihallid ja –väljakud ning ujulad. Aastal 2019 lisandus kulu eelarvefondidele kolmas, milleks oli spordihooned ja –rajatised. Kõik eelarve kulud ja tulud oli aga siiski võimalik välja tuua spordibaaside lõikes.

Saadud andmestik oli esitatud xls tüüpi failina ning koosnes andmeridadest, mis viitasid Tallinna Spordihalli erinevate spordibaaside tuludele ja kuludele vaadeldavatel aastatel. Andmete korrastus ja analüüs viidi läbi Exceli rakenduses. Soovitud analüüsi tarbeks korrastati andmestikus olevad andmed. Saadud andmestikus oli raamatupidamisprogrammist tulenevalt märgitud tulu miinus märgiga ning kulu pluss märgiga. Selleks, et andmed oleksid analüüsiks paremini loetavad lisas autor andmestikule juurde veeru, mis aitaks eristada tulu ja kulu ridasid. Samuti olid andmed analüüsitavate aastate lõikes erinevatele ridadele jaotatud. Selle korrastamiseks lisas autor juurde veel kaks veergu, mis andsid võimaluse andmeid grupeerida aasta ja sealt omakorda ka kuu lõikes. Seejärel jaotati andmed kahte gruppi tulu ja kulu. Kulu read jaotati omakorda kululiikide lõikes, et saavutada parem ülevaade asutuse kulutuste jaotusest. Tulu ja kulu toodi välja spordibaaside lõikes. Kogu informatsiooni eraldamise aluseks võeti vaadeldavad eelarveaastad. Eelpool kirjeldatud info leidmiseks kasutati Excelis järgnevat funktsiooni „=sumifs“, mis andis võimaluse ära määratleda liidetavate vahemiku ning erinevad kriteeriumid, millele need peaksid vastama, olgu selleks, siis kas aasta, kuu, kululiik või spordibaasi kood.

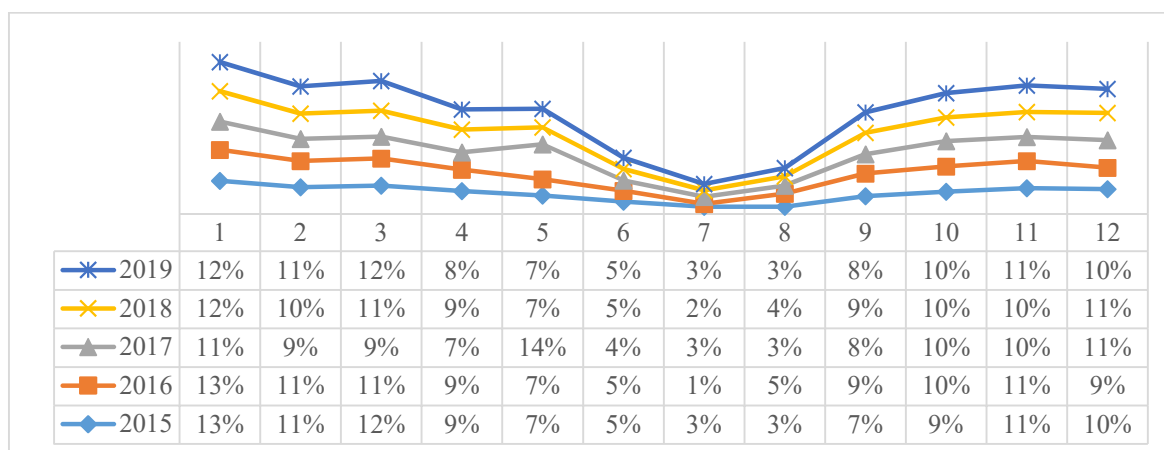
Asutuse finantsseisundi hindamiseks tuleks vaadelda muutusi, mis on toimunud aastast aastasse, selleks tuleb läbi viia asutuse täidetud eelarvete, aastatel 2015 – 2019, horisontaal- ja vertikaalanalüüs.

Eelarve analüüsi läbiviimiseks tuleks lahti mõtestada, mis on Tallinna Spordihall ning kuidas see toimib. Tallinna Spordihall on Tallinna Spordi- ja Noorsooameti hallatav asutus. Tallinna Spordihalli, kui asutuse hallata oli aastatel 2015 – 2019 seitse spordibaasi: Tallinna Spordihall, Lasnamäe Kergejõustikuhall ja Jalgpalliväljak, Nõmme Tennisekeskus, Nõmme Ujula, Õismäe Ujula, Kalevi Spordihall ning alates 2019 aasta jaanuarist ka Inglise Kolledži Spordihoone. Eelarveliselt on antud spordibaaside tulud ja kulud jaotatud kolme fondi:

- spordihallid- ja väljakud – kuhu kuuluvad Tallinna Spordihall, Lasnamäe Kergejõustikuhall ja Jalgpalliväljak, Nõmme Tennisekeskus ja Kalevi Spordihall;
- spordihooned- ja rajatised – Inglise Kolledži Spordihoone pallimängude osa;
- ujulad – Nõmme Ujula, Õismäe Ujula ja Inglise Kolledži Spordihoone ujula osa.

Tallinna Spordihall, kui asutus omab ka administratsiooniosakonda mis ei kuulu otseselt ühegi spordibaasi alla vaid on eraldi seisev osa. Administratsiooniosakonna kulud kaetakse ujulate fondi arvelt. Tulu- ja kulufondide vahelisi eelarvelisi ümbertõstmisi teostatakse ainult erandjuhul. Kõik Tallinna linnalt saadud toetused projektide elluviimiseks kajastatakse investeeringutena. Samuti toetab linn asutust kinnitatud eelarve alusel iga aastastelt.

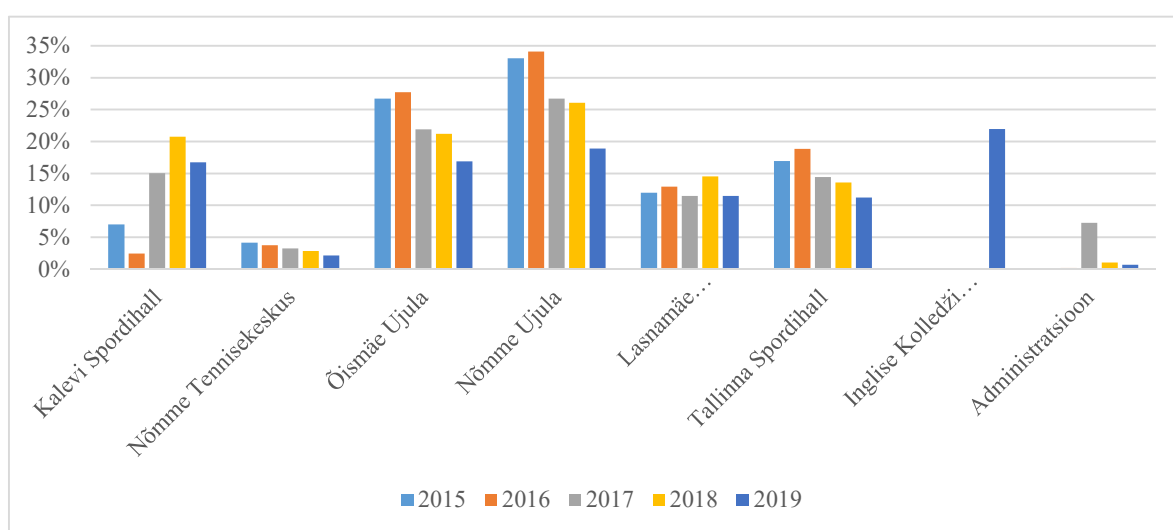
Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 aastate täidetud eelarve tulu horisontaalses analüüsis on tulu välja toodud aastate ja kuude lõikes protsentuaalsel kujul. Joonis 1 annab ülevaate sellest, kui suure osa teatud kuu tulu moodustab protsentuaalselt kogu aasta tulust.

Joonis 1. Tallinna Spordihalli tulu kuude ja aastate lõikes protsentuaalsel kujul kogutulust aastatel 2015 – 2019. Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019 Lisa 6) alusel

Keskmine tulu aastate lõikes on 8 % kuus ning tulu kõigub kuude ja aastate lõikes vahemikul 1% kuni 13%. Jooniselt 1 on näha, et tulu laekumine on seotud sesoonsusega. Tulu on aastate lõikes tunduvalt suurem aasta alguses esimesel kolmel kuul ning aasta lõpus viimasel kolmel kuul. Aasta keskel aprillist kuni septembrini on näha tulu vähenemist, seda eriti suvekuudel juuni – august. Selle üheks põhjuseks on kindlasti klientide vähenemine seoses ilmade paranemisega ning väljas sportimise võimaluste laienemisega ja puhkustega. Teiseks põhjuseks võib lugeda spordibaaside kollektiivpuhkuseid. Lisas 1 on näha Tallinna Spordihalli tulu protsentuaalne muutus võrreldes eelneva perioodiga. Uuritava asutuse eelarve horisontaalanalüüsist on näha, et tulu on 2016 aastal langenud 5% võrra võrreldes 2015 aastaga, aastal 2017 tõusnud 20% võrreldes 2016 aastaga, aastal 2018 jälle langenud 2% võrreldes 2017 aastaga ning 2019 aastal tõusnud jälle 19% võrra võrreldes 2018 aastaga. Tulude langus 2016 aastal oli kindlasti tingitud Kalevi Spordihalli renoveerimisest ning võrdlemisi hüppeline tõus 2017 aastal tingitud sama spordibaasi avamisest. Aastal 2019 kajastuv 19 % tõus oli tingitud uue spordibaasi lisandumisest.

Horisontaalanalüüsis joonistus välja tulude sesoonsus, kuid sellest ei saanud täpsemalt ülevaadet, milline osakaal on kogutuludest erinevatel spordibaasidel. Selleks viis autor läbi tulude vertikaalanalüüsi (lisa 2), kus iga spordibaasi tulu aastate 2015 – 2019 lõikes arvutati välja protsendina baasnäitajast ehk kogutulust. Analüüsi tulemused on kajastatud joonisel 2.

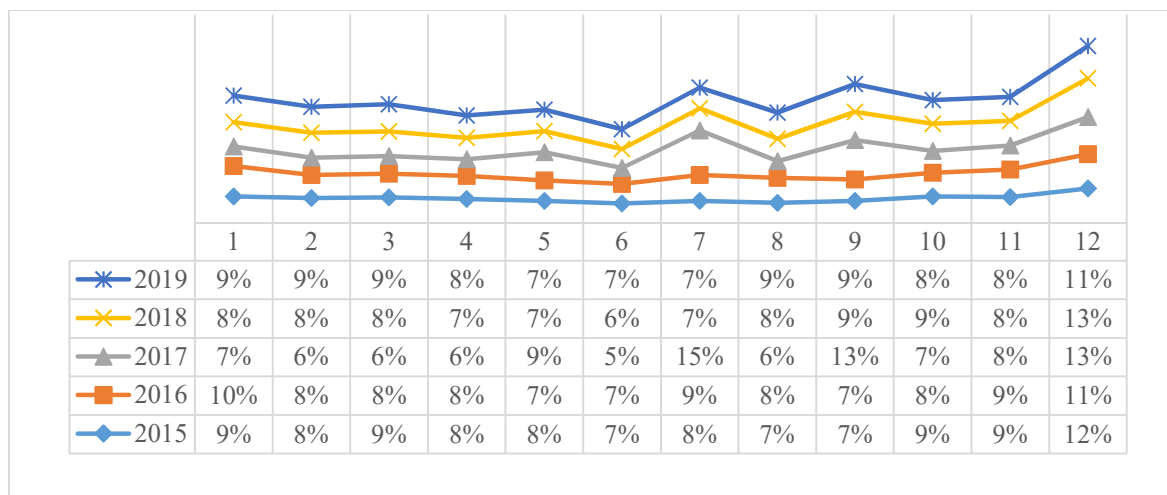
Joonis 2. Tallinna Spordihalli tulu spordibaaside lõikes protsentuaalsel kujul kogukulust

aastatel 2015 – 2019. Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019 Lisa 6) alusel

Tulude vertikaalanalüüsisist on näha erinevate spordibaaside tulude osakaalu kogutuludes aastate lõikes. Näeme, et aastate lõikes on spordibaasid näidanud tuludes langus tendentsi. Kahel spordibaasil on 2018 aastal tulude osakaal suurenenud kogutuludest, Kalevi Spordihallis võrreldes eelneva 2017 aastaga 6% ja Lasnamäe Kergejõustikuhallil ja Jalgpalliväljak võrreldes eelneva 2017 aastaga 4%. Tulude järsk langus Kalevi Spordihallis 2016 aastal oli tingitud spordibaasi sulgemisest renoveerimistöödeks, mis viidi lõpule 2017 aasta mai kuuks. Administratsiooni tulude järsk tõus 2017 aastal on tingitud inventari müügist teisele Tallinna linna spordibaasile. Jooniselt 2 on näha, et kõige suurem osakaal kogutuludest on ujulatel, millele järgnevad spordihallid ning kõige väiksema panuse tuludesse annab Nõmme Tennisekeskus.

Tallinna Spordihalli kulu horisontaalanalüüsis selgub, et kuludes ei kajastu hooajalisus sarnaselt tuludele. Tulude horisontaalanalüüsi puhul oli näha, et tulud langevad suvisel perioodil, kulude puhul aga sellist märgatavat langustendentsi välja ei tule. Kulud püsivad aasta lõikes sarnased ning kasvu on näha pigem aasta lõpus, mis on seotud kommunaalkulude kasvuga tulenevalt vastava aasta ilmast. Samuti võib kulude märgatav kasv aasta viimasel kuul olla seotud suuremate soetustega, mida teostatakse tänu eelarvevahendite olemasolule. Joonisel 3 on näha Tallinna Spordihalli kulud kuude ja aastate lõikes kogukuludest protsentuaalsel kujul.

Joonis 3. Tallinna Spordihalli kulud kuude ja aastate lõikes protsentuaalsel kujul kogukuludest aastatel 2015 – 2019. Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019 Lisa 6) alusel

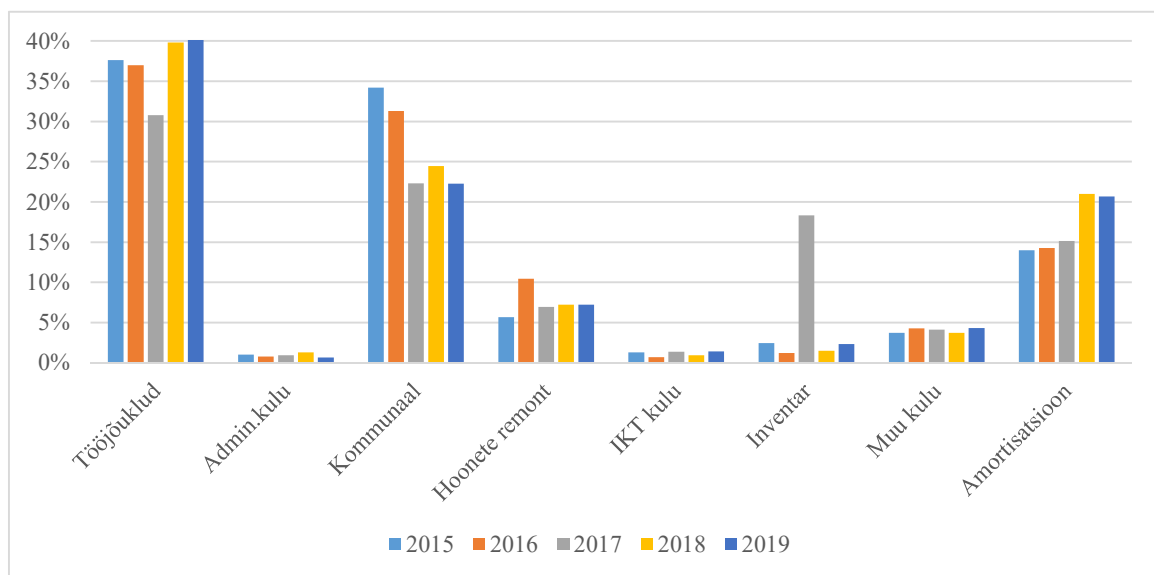
Vaadates Tallinna Spordihalli kulusid aastatel 2015 – 2019, mida kajastab joonis 3, on näha, et kulud on kuude lõikes üldjuhul igal aastal samal tasemel, kuid 2017 aastal on märgata juuli ja septembri kuus tõusu. Selline kulude kasv lühiajaliselt tulenes Kalevi Spordihalli avamisega seonduvate kulutuste tegemisest nagu näiteks maksed ehitusettevõttele ning inventari ja töömasinate soetamine.

Spordibaaside kulude vertikaalanalüüsis (lisa 3) on näha täpsemalt kulude jaotus spordibaaside ja aastate lõikes, seda nii eurodes, kui ka protsentuaalsel kujul. Vertikaalanalüüsist on näha, et kulud aastate ja spordibaaside lõikes püsivad üldjuhul samal tasemel. Samuti on kulud võrdelises muutumises tuludega. Analüüsist võib näha, et 2015 ja 2016 aastal on Õismäe Ujula, Nõmme Ujula ja Tallinna Spordihalli kulu olnud tunduvalt suurem jäädes vahemikku 7% - 12%, kui sellele järgneval kolmel aastal säilitanud peaaegu sama taseme. Erandina võib välja tuua Kalevi Spordihalli, mille kulu on hüppeliselt tõusnud 2017 aastal ning selle põhjuseks on kindlasti spordibaasi taasavamine ja eelnevast suurem võime võtta vastu ning läbi viia kõrgetasemelisi üritusi. Teiste spordibaaside kulu protsent kogukulust on jäänud samale tasemele, muutudes olenevalt aastast maksimaalselt 3%.

Kulu vertikaalanalüüsist ei ole näha, kuidas jaotub kulu kululiikide lõikes ehk millist osakaalu omab teatud kulu kogukulust. Selleks viis autor läbi kululiikide vertikaalanalüüsi (lisa 4), milles jagas kululiigid aastate lõikes üheksasse gruppi:

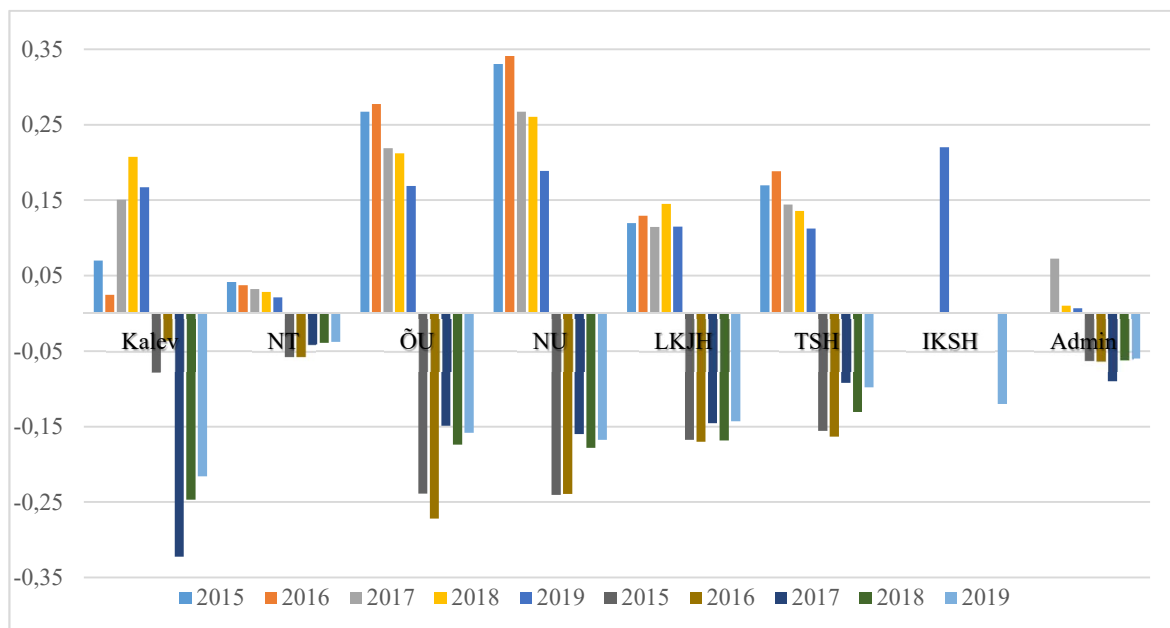
- tööjõukulud;
- administratiivkulud;
- kommunaalkulud;
- hoonete remont;
- infotehnoloogia ja -kommunikatsiooni kulud (IKT);
- inventar;
- muud kulud;
- amortisatsioon.

Kululiikide jaotumine kogukulust on näha joonisel 5. Suurema osa kulust moodustavad tööjõukulud ehk siis töötajate palk, lisatasud ja nendest tulenevad riiklikud maksud jäädes aastate lõikes vahemikku 31% - 41% kogukuludest. Üheks suuremaks kulugrupiks võib pidada ka kommunaalkulusid, mis jäävad aastate lõikes vahemikku 22% - 31%. Kommunaalkulude kõikumist mõjutab kindlasti ilmastiku erinevus vaadeldavate aastate lõikes ning samuti ka klientide ja spordiürituste arv. Järgnevad amortisatsioon ja hoonete remondi kulud. Amortisatsiooni tõus viimasel kahel aastal on tingitud Kalevi Spordihalli ja Lasnamäe Kergejõustikuhalli jalgpalliväljaku renoveerimis- ja parendustöödest, mis töid endaga kaasa põhivaraväärtuse tõusu. Hoonete remont on püsinud samal tasemel välja arvatud 2016 aasta, mil kulu on olnud võrreldes eelneva aastaga 4% suurem. Antud juhul on Tallinna Spordihalli poolt saadud algandmetest (lisa 5) näha, et tegemist suuremamahuliste remonttöödega erinevates spordibaasides. Jooniselt 4 on näha inventari soetamise hüppeline kasv 2017 aastal, mis nagu ka eelnevalt mainitud on seotud Kalevi Spordihalli taasavamisega aasta teises pooles. Infotehnoloogia ja –kommunikatsiooni kulud ning muud kulud jäävad aastate lõikes vahemikku 1% - 3%, märgatavaid suuri muutusi ei ole toimunud.

Joonis 4. Tallinna Spordihalli kululiikide jaotus kogukulust aastatel 2015 - 2019. Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019 Lisa 6) alusel

Kulude tõusu põhjuseks võib ennekõike pidada tulu tõusu. Tulu tõus on aga seotud suurema külastajate arvuga. Mida rohkem tulu ja külastajaid, seda rohkem kulu nende teenindamiseks tekib. Joonisel 5 on näha tulu ja kulu protsentuaalsel kujul arvestatuna kogu tulu ja kulu summadest. Joonisel on tulu näidatud pluss poolel ja kulu miinus poolel. Spordibaaside lõikes on näha, et mõne baasi puhul ületab tulu kulupoole ning vastupidi. Saab väita, et ujulate puhul on tulu igal aastal olnud suurem, kui seda on kulu. Kalevi Spordihalli, Nõmme Tennisekeskuse ning Lasnamäe Kergejõustikuhalli ja Jalgpalliväljaku kulud on aastatel 2015 – 2019 ületanud tulud. Kalevi Spordihalli puhul on kulude osakaal kuludest vägagi märgatav. Tallinna Spordihalli puhul on tulud iga-aastaselt ületanud kulusid. Tulenevalt sellest, et administratsioonil puudub otsene võimalus tulusid teenida, kui teatud kulutusi tuleb sealt teha, siis on ka märgatav vahe laekumistes ja kulutustes.

Joonis 5. Tallinna Spordihalli tulude ja kulude võrdlus spordibaaside lõikes aastatel 2015 – 2019. Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019 Lisa 6) alusel

Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 eelarve analüüsist selgub, et suuremad muutused, mis töid kaasa eelarve kõikumise olid tingitud eelkõige spordibaaside uuendus- ja parendusprojektidest. Analüüsist väljendub, et Tallinna Spordihall teenib küll omatulu, kuid see ei ole vaadeldavatel aastatel olnud piisav kõikide üld- ja projektikulude katmiseks.

Puudujääv osa on saadud Tallinna linna poolt toetustena või investeeringutena, mida aruannetes laenuna ei kajastata. Graafikutest joonistub välja tõsiasi, et tulu laekumine on otseses seoses sesoonsusega, kuid kulude poolel seda märgata ei ole. Ehk siis tulude laekumine on otseses seoses klientide arvuga, mis soojemal aastaajal nagu suvi on madalam, sest paljud huvikoolid ja inimesed eelistavad treenida vabas looduses või viibivad puhkusel ning ujula, treeningsaali külastamine ei ole prioriteet. Üldtuludesse panustavad ennekõike ujulad, kuid samas on nende kulubaas samuti suurem, kui seda on teistel spordibaasidel. Samas märkimisväärselt suure osa ujulate teenitud tulust võtab ära administreerimiskulude katmine. Kõige suurema osa üldkuludest moodustavad tööjõukulud ja kommunaalkulud, millele järgneb amortisatsioon.

Tallinna Spordihallile oleks suureks ohuks linna toetuste vähendamine või halvemal juhul nende puudumine. See seaks kahtluse alla kõikide spordibaaside toimimise praegusel tasemel ja viisil ning tuleks hakata mõtlema hindade korrigeerimisele. Antud tegutsemisviis ei oleks aga kooskõlas Tallinna Spordihallile kui kohaliku omavalitsuse üksusele seatud eesmärgiga tagada kvaliteetsed sportimisvõimalused kõikidele linna elanikele.

2.2 Tallinna Spordihalli jätkusuutlikkus ja finantsvõimekus

Jätkusuutlikkuse hindamiseks tuleks ennekõike vaadelda asutuse tulusid ja kulusid. Lisades tulud ja kulud erinevate suhtarvude valemitesse annavad need esialgse ülevaate asutuse finantsseisust ning analüüsijale võimaluse teha tulevikus nende põhjal paremini otsuseid ja järeldusi.

Korrelatsioonanalüüs on üks enam levinud statistiline meetod meditsiiniliste ning teaduslike uuringute andmete kokkuvõtmiseks. Seda kasutatakse tihtipeale kahe muutuja vahelise seose kindlaks tegemiseks. Kahe muutuja vahelise seose olemasolul selle märkimisväärsuse ja tugevuse hindamiseks. Kui muutujate vahel puudub seos, siis korrelatsioonikordaja r on null. Korrelatsioonikordajat r , mis on $< 0,35$ loetakse madalaks või nõrgaks seoseks muutujate vahel, kordajat $0,36$ kuni $0,67$ loetakse mõõdukaks seoseks ja $0,68$ kuni 1 on tugevaks seoseks (Taylor 1990). Korrelatsioonianalüüs uurib seoseid kahe tunnuse vahel. Selle seose tugevust näitab korrelatsioonikoefitsient, mille väärtused jäävad vahemikku $-1 < r < +1$. Olenevalt sellest, kas koefitsient on positiivne või negatiivne näitab see selle suunda. Seos on seda suurem, mida lähemal on koefitsiendi absoluutväärtus ühele (Bremen, A., Bell 2011: 347).

Analüüside teostamiseks kasutatavas andmestikus on tunnuspaa-rid lineaarses seoses ning vastavad normaaljaotusele. Sellest tulenevalt on kasutatud Persooni korrelatsioonanalüüsi. Võrdlevanalüüsi abil on võimalik saada ülevaade asutuse finantsolukorrast analüüsitavatel aastatel. Aluseks võetakse ka finantsvõimekust kajastavad tegurid. Töös teostatud analüüside käigus saadud tulemused on esitatud tabelite ja joonistena.

Eelnevates uuringutes, mis on seotud kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkuse ning finantsvõimekusega on näitajate analüüsiks kasutatud tööde lõikes kolme erinevat analüüsimeetodit: finantssuhtarvude meetod, korrelatsioonanalüüs ja regressioonanalüüs. Ülevaate erinevatest analüüsimeetoditest, mida on tulemuste saamiseks kasutatud annab tabel 1.

Tabel 1. Erinevate autorite poolt uurimustes kasutatud andmeanalüüsi meetodid. Allikad: autori koostatud (Maciková jt. (2018); Navarro-Galera jt. (2016); Klumpes jt. (2012); Lohk, Siimann (2016); Reiljan, Friedrich (2008); Zafra-Gómez jt. (2009)) alusel

Autor ja aasta	Analüüsimeetod
Maciková jt. (2018)	finantssuhtarvude meetod, korrelatsioonanalüüs, lineaar regressioonanalüüs
Navarro-Galera jt. (2016)	Korrelatsioonanalüüs
Klumpes jt. (2012)	Regressioonanalüüs
Lohk, Siimann (2016)	Korrelatsioonanalüüs
Reiljan, Friedrich (2008)	korrelatsioonanalüüs, regressioonanalüüs
Zafra-Gómez jt. (2009)	Pearsoni korrelatsioonanalüüs, võrdlusanalüüs

Tallinna Spordihalli suhtarvude analüüsi aluseks on võetud aastate 2015 – 2019 bilanss ja tulemiaruanne. Peamised maksevõimenäitajad aastatel 2015 – 2019 on välja toodud tabelis 2. Suhtarvude analüüsil oleks kohane võrrelda asutuse näitarve vastava haru keskmiste näitajatega. Paraku ei ole kohalike omavalitsuste allüksuste finantsnäitajad eraldi kättesaadavad sellist tüüpi võrdluse läbiviimiseks.

Tabel 2. Tallinna Spordihalli maksevõime näitajad aastatel 2015 – 2019. Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli bilanss ja tulemiaruanne Lisa 5) alusel

Näitaja	Aasta				
	2015	2016	2017	2018	2019
Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja	0,21	0,18	-2,32	-6,90	-1,99

Näitaja	Aasta				
	2015	2016	2017	2018	2019
Maksevõime kordaja	0,16	0,00	-2,63	-7,17	-2,33
Koguvara käibekordaja	0,13	0,08	0,09	0,10	0,11
Laekumisperiood	11	15	23	24	25
Käibe puhasrentaablus	0,06	-2,61	-2,13	0,96	0,88
Varade puhasrentaablus (ROA)	0,01	-0,20	-0,18	0,09	0,09

Lühiajaliste võlgnevuste kattekordaja (1.1) näitab asutuse võimet katta enda lühiajalisi kohustusi. Tallinna Spordihalli lühiajalise võla kattekordaja uuritava perioodil on olnud nõrk. Käibevara ületab kahel esimesel aastal, 2015-2016, lühiajalisi kohustusi keskmiselt kuni 0,2 korda. Kolmel järgneval aastal, 2017 – 2019, on kattekordaja miinuses, mis tähendab, et käibevara on tunduvalt vähem, kui lühiajalisi kohustusi. Käibevara suure puudujäägi põhjuseks võib lugeda seda, et Tallinna Spordihall on 2017 – 2019 teinud suureulatuslikke investeeringuid spordihoonete ja -inventari parendamisse ning uute spordibaaside soetamisse. 2018 aastal soetas Tallinna Spordihall linna poolse toetuse abil uue spordibaasi (Inglise Kolledži Spordihoone). See omakorda **tähendab investeeringud** ja toetusi Tallinna linnalt, mis kajastuvad asutuse bilansis käibevarades „-“märgiga. Antud investeeringuid ei saa lugeda laenuks, vaid pigem toetuseks, sest Tallinna linn seda tagasi ei nõua. Maksevõimekordaja (1.2) näitab asutuse suutlikkust tasuda lühiajalisi kohustusi hankijate ees olemasoleva likviidse varaga. Tallinna Spordihalli 2015 maksevõime kordaja on 0,16 ning järgnevatel aastatel järjest langenud ning 2019 aastal natukene ka tõusnud võrreldes eelneva kolme aastaga, kuid siiski jääb ka siis miinus poolele. Kõikide aastate maksevõimekordajaid saaks tõlgendada, kui nõrku. Tallinna Spordihalli puhul ei saa kindlasti seda näitajat üks ühele võtta ning peab arvestama erisustega.

2015 aastal võttis Tallinna linnavalitsus vastu otsuse eraldada Tallinna Spordihallile Kalevi Spordihalli rekonstrueerimiseks ja Lasnamäe Kergejõustikuhalli jalgpalliväljaku pneumohalli rajamiseks investeeringuid. Alates 2017 aastast alustati mõlema projektiga, millest Kalevi Spordihalli rekonstrueerimine vältas kuni 2018 ning Lasnamäe Kergejõustikuhalli pneumohalli rajamine kuni 2017 lõpp. Võttes arvesse seda, et antud investeeringutele kulunud finantsvahendid kajastatakse Tallinna Spordihalli bilansis tulude all „-“ märgiga on ka suhtarvud negatiivsed. Kõige suuremat miinust on näha 2018 aastal, kus maksevõimekordaja on -7,17. Antud aastal teostati lisaks Kalevi Spordihalli

rekonstrueerimise projektile ka **Tallinna Spordihalli** rajakatte vahetust, mis samuti tuli investeeringutena Tallinna linnalt.

Koguvara käibekordaja näitab kui efektiivselt asutus oma varasid kasutab ja läbi selle suudab kasumlikkust tõsta. Tallinna Spordihalli koguvara käibekordaja aastatel 2015 – 2019 jääb vahemikku 0,08 – 0,13. Mida suurem on näitaja seda efektiivsemalt varasid kasutatakse, kuid etteantud piiri ei ole, mis oleks suur ja mis oleks väike. Ühelgi aastal ei lange koguvara käibekordaja miinus poolele, seega sellest tulenevalt võib järeldada, et asutus kasutab oma vara mõistlikult, kuid saaks efektiivsemalt.

Laekumisperiood näitab, kui kiiresti laekub asutusele raha tagasi klientidelt, kes tasuvad teenuste eest arve alusel. Tallinna Spordihallil on antud näitaja iga aastaga tõusnud olles 2015 aastal 11 päeva ning 2019 juba 25 päeva.

Käibe puhاسrentaablus väljendab seda, kui palju kasumit asutus teenib ühe euro käibe kohta. Aastatel 2016 ja 2017 on antud näitaja negatiivne, mis toob välja selle, et asutus tegutses kahjumiga. Eelnimetatud aastatel renoveeriti Kalevi Spordihalli ning paigaldati Lasnamäe Kergejõustikuhalli kõrvale jalgpalliväljakule pneumohall, **millele saadi Tallinna linnalt**. See näitab seda, et antud tööde teostamiseks ei suudetud ise piisavalt tulu teenida.

Varade puhاسrentaablus (ROA) näitab asutuse varade kasutamise efektiivsust ehk kui palju kasumit teenib iga asutuse varasse investeeritud üks euro. Tabelist 2 võib näha, et ROA on negatiivne aastatel 2016 ja 2017, mis on ka arvatav, sest asutuse puhaskasum on antud aastatel negatiivne. See omakorda tuleneb eelnevalt mainitud aastatel tehtud suuremahulistest investeeringutest põhivarasse.

Jätkusuutlikkuse ühe hindamise võimalusena on käesolevas töös kasutatud korrelatsioonanalüüsi kasutades selleks eelnevalt välja toodud muutujaid. Kuna jätkusuutlikkuse mõistes on tähtsad asutuse finantstulemused, siis otsib töö autor kinnitust Nurlaela jt. (2019) järeldusele, et varade käibekordajal on märkimisväärne mõju kasumlikkusele. Samuti ka sellele, et varade struktuur omab olulist mõju finantstulemustele. Korrelatsioonanalüüsi tulemused on näha tabelis 3.

Tabel 3. Tallinna Spordihalli suhtarvude korrelatsiooni maatriks aastatel 2015-2019 Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli bilanss ja tulemiaruanne aastatel 2015 – 2019 Lisa 5) alusel

Suhtarv	M1	M2	M3	M4	M5	M6
M1	1					
M2	0,99	1				
M3	0,12	0,14	1			
M4	-0,71	-0,73	-0,26	1		
M5	0,10	0,10	-0,20	-0,25	1	
M6	-0,50	-0,49	0,69	0,30	0,12	1

Tabelis 3 on vastavad tähised suhtarvudele alljärgnevalt:

M1 – Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja;

M2 – Maksevõime kordaja;

M3 – Koguvara käibekordaja;

M4 – Laekumisperiood (päevades);

M5 – Käibe puhasrentaablus;

M6 – Varade puhasrentaablus (ROA).

Korrelatsioonanalüüsi tulemused näitasid, et lühiajalise võlgnevuse kattekordaja ja maksevõime kordaja vahel on tugev seos, milles korrelatsioonikoefitsient r on 0,999, mis näitab, et antud likviidsussuhtarvud omavad märkimisväärset mõju üksteisele.

Koguvara käibekordaja omab statistiliselt olulist, kuid nõrka positiivset seost lühiajalise võlgnevuse kattekordajaga ning maksevõimekordajaga, kus korrelatsioonikordaja r oli vastavalt 0,12 ja 0,14.

Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja ning maksevõimekordaja vahel oli laekumisperioodiga statistiliselt oluline tugev negatiivne ehk vastassuunaline seos, kus korrelatsioonikordaja r oli vastavalt -0,71 ja -0,73. Sellest tulenevalt võib väita, et lühiajalise võlgnevuse kattekordaja ja maksevõimekordaja ei ole omavahel sõltuvad. Koguvara käibekordaja ja laekumisperioodi vahel oli statistiliselt nõrk negatiivne seos, kus korrelatsioonikoefitsient r oli -0,26, seega ei oma need kaks muutujat olulist statistilist seost.

Käibe puhasrentaablus korreleerus maksevõimekordaja ja lühiajalise võlgnevuse kattekordajaga statistiliselt nõrga positiivse seosena, milles korrelatsioonikordaja r oli mõlemal juhul 0,10. Samas oli käibe puhasrentaablusel vastassuunaline korreleerumine koguvara käibekordajaga ja laekumisperioodiga ehk nende vahel oli statistiliselt oluline nõrk negatiivne seos. Korrelatsioonikordaja r oli vastavalt -0,20 ja -0,25.

Varade puhasrentaablus omab statistiliselt olulist positiivset seost koguvara käibekordajaga, kus korrelatsioonikoefitsient r on 0,69. See kinnitab Nurlaela jt. (2019) väidet, et varade käibekordjal on märkimisväärne mõju kasumlikkusele kuna varade puhasrentaablus väljendab asutuse tasuvust. Positiivne seos on varade puhasrentaablusel ka laekumisperioodi ja käibe puhasrentaablusega, kus korrelatsioonikoefitsient on vastavalt 0,30 ja 0,12. Vastassuunaliselt korreleeruvad lühiajalise võlgnevuse kattekordaja ja maksevõimekordaja, mis näitab, et asutuse likviidsus ei ole seoses tasuvusega.

Korrelatsioonianalüüsi tulemustest saab järeldada, et kui seos on positiivne lühiajalise võlgnevuse kattekordaja ja maksevõimekordaja ning koguvara käibekordaja vahel, siis ühe suurenedes suureneb ka teine ning sama moodi toimiks see ka vastupidiselt, kuid ainult koguvara käibekordaja omab märkimisväärset positiivset mõju asutuse tulemuslikkusele ehk seeläbi ka jätkusuutlikkusele. Laekumisperiood omab samuti positiivset mõju varade puhasrentaablusele aga liigub vastassuunaliselt käibe puhasrentaablusega, milles võime järeldada, et laekumisperiood ei ole seoses puhaskasumiga. Eelnevalt järeldusest tulenevalt võib väita, et laekumisperiood omab seost asutuse varadega, mida lühem on laekumisperiood, seda suuremad on asutuse varad, mis antud olukorras viiks asutuse finantstulemuste paranemisele.

Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 täidetud eelarve analüüs ei toonud välja asutuse võimet täita finantskohustusi. Sellest tulenevalt võeti asutuse finantsvõimekuse hindamise aluseks maksevõime näitajad, sest need väljendavad parimal viisil võimet täita võetud finantskohustusi. Maksevõimenäitajate analüüsimisel selgus, et aastatel, mil tehti investeeringuid põhivarasse ning parendustöid linnapoolse toetuse abil olid maksevõimenäitajad negatiivsed. Kõik näitajad, mis on negatiivsed tähendavad, et asutuse finantsvõimekus oli nõrk. See omakorda kinnitab eelnevalt välja toodud fakti, et puuduva osa finantsvahenditest saab asutus toetusena. Toetused ei kajastu tulemiaruanDES ega ka bilansis ning see muudab näitajad negatiivseks ja annab sellisel kujul reaalsema ülevaate olukorrast.

Täpselt ei ole paraku kuskil kirjeldatud kohaliku omavalitsuse hallatava asutuse allasutuse mõistet jätkusuutlikkuse defineerimiseks võttes aluseks tõsiasja, et antud asutused tegutsevad eelarve põhiselt ning nende eesmärgiks ei ole kasumi teenimine. Lähenemisviise on kohalike omavalitsuste tasandil mitmeid ning erinevaid.

Tuginedes eelnevalt kirjeldatud finantssuhtarvudele ja nende vahelistele seostele toimib Tallinna Spordihall üldjuhul samadel alustel nagu ka kasumi teenimisele suunatud ettevõtted, kuid erineb neist selle poolest, et vajadusel toetab Tallinna linn suuremate projektide läbiviimisel. Siinkohal ei tohi siiski unustada, et suurema osa eelarvest katab Tallinna Spordihall omatuludest ning nende vähenemisel satuks ohtu jätkusuutlikkuse tagamine. Eelkõige mõjutaks see klientidele pakutavaid teenuseid, sest kokku tuleks hakata hoidma kulutustelt, mis omakorda on seotud teenuste pakkumisega.

Eelnevalt on välja toodud väide, et asutus on majanduslikult jätkusuutlik, kui suudab pikaajaliselt tuludega ära katta kõik vajalikud kulud. Sealjuures on hindamise aluseks väga tähtis seada eesmärgid. Nende seadmine annab hindajale piiratlused, mille alusel on paremini võimalik hinnata asutuse majanduslikku jätkusuutlikkust.

Tallinna Spordihallil ning seda haldaval ametil ei ole otseselt seatud eesmäärke, mida võiks otseselt kajastada majandusliku jätkusuutlikkuse hindamisel, siis võetakse aluseks Tallinna Spordihalli põhimääruse (lühend TSH PM) § 1 punktis 1 välja toodud eesmärgi, mis on sõnastatud järgmiselt „Asutuse tegevuse eesmärk on luua tervise-, harrastus- ja võistlusspordiga tegelemiseks tingimused ja võimalused ning pakkuda sportimisvõimalusi, anda sportimiseks ja spordi- ja kultuuriürituste tarbeks kasutusse spordiehitisi, neid teenindavaid ehitisi ning spordivahendeid“ (TSH PM 2020).

Juhul, kui eelnimetatud eesmärk on vaadeldavatel aastatel täidetud ning ka kulud on tuludega kaetud peaks asutus vastama töös seatud majandusliku jätkusuutlikkuse kriteeriumitele. Eelarve ning finantssuhtarvude analüüsist on näha, et Tallinna Spordihall on kõne all olevatel aastatel teinud kulutusi sportimistingimuste parendamiseks ja loomiseks, et need oleksid kättesaadavad kõikidele huvigruppidele. Selle juures on suudetud ära katta kõik sellega kaasnevad kulud, kuid seda ainult tänu Tallinna linna poolsele toetusele. Saab väita, et töös seatud majandusliku jätkusuutlikkuse kriteeriumite ja analüüside põhjal on Tallinna Spordihall sellises toimimismudelil jätkusuutlik. Ilma toetusteta satuks asutuse majanduslik

jätkusuutlikkus kahtluse alla, sest sellise tulu- ja hinnapoliitika juures oleks kõikide hindamiskriteeriumite täitmine keeruline.

Tallinna Spordihalli majanduslikku jätkusuutlikkust mõjutab ka klientide arv kuna suurema osa tuludest moodustavad omatulud, mis teenitakse piletite üksikmüügist ning spordiklubidelt saadavast piletitasust. Seega on sportimisvõimaluste tagamisel, sellisel kujul, et need oleksid spordibaasi klientidele meelepärased, suur roll jätkusuutlikkusel.

Toetuse puudumisel tuleks Tallinna Spordihallil üle vaadata kehtiv hinnapoliitika ning vajadusel seda muuta. Vaatamata sellele, et toetuseid ja investeeringuid on kasutatud suuremamahuliste projektide elluviimiseks, siis on toetuse arvelt kaetud ka muid jooksvaid kulusid, mis on spordibaaside toimimiseks olnud olulised. Seega Tallinna Spordihalli üleviimine eraomandisse ei tähendaks koheselt selle majandusliku jätkusuutlikkuse tagamist või paranemist. Kulud tuleb ikka katta jooksvate tuludega ning ette seatud eesmärgid täita. Teadmata on muidugi see, kas eraomandis seataks samad eesmärgid. Hetkel seatud eesmärgid peaksid tagama kõikide huvi- ja inimgruppide vajadused ja ootused sportimiseks ning huvitegevuseks. Seda, kas sellega arvestatakse ka teistsuguses toimimismudelil ei oska ennustada. Säilib võimalus, et piisavaks tulu saamiseks muudetakse teenuste hindasid nii, et teenuste kättesaadavus võib muutuda mõnedele ühiskonnagruppidele kättesaamatuks ning sellisel juhul ei juhinduks spordibaasid oma töös enam Eesti spordipoliitika prioriteetsetest arengusuundadest.

KOKKUVÕTE

Inimeste huvi liikumise ja tervisespordi vastu on aastatega järjest kasvanud. Sportimishuvi kasv toob endaga kaasa ka vastutuse kohalikele omavalitsustele tagada sportimisvõimalused kõikidele ühiskonna gruppidele. Kohalike omavalitsuste spordibaasid, tulles vastu elanikkonna soovidele, peavad tegema rohkem kulutusi, et täita kõikide huvigruppide vajadusi. Kulutuste suurenemine ei tähenda koheaselt tulude suurenemist ning tekib küsimus, kas kohaliku omavalitsuse spordibaasid on majanduslikult jätkusuutlikud kiiresti muutuv majanduskeskkonnas.

Teema on aktuaalne kuna Tallinna Spordihalli spordibaasidel ei pruugi olla ressursse investeerimaks piisavalt spordirajatiste uuendamisse ning seeläbi olla kooskõlas Eesti spordipoliitika prioriteetsete arengusuundadega, mille kohaselt liigub eestimaalastest praegu iga kolmas inimene.

Käesoleva töö uudsus seisneb selles, et varem teostatud kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse teemadel kirjutatud uurimustöodes ei ole vaadeldud antud aspekte hallatava asutuse vaatenurgast. Enamasti keskendutakse eelnevates uurimustöodes kohalikele omavalitsustele, kui institutsioonidele, mis saavad tulu riiklikest maksudest.

Uurimisprobleem seisneb selles, et piisavate ressursside saamiseks on kaalutletud spordibaaside üleminekut isemajandamisele, kuid millist mõju see avaldaks nende jätkusuutlikkusele ei ole teada.

Magistritöö eesmärgiks oli analüüsida Tallinna Spordihalli spordibaaside majandusliku jätkusuutlikkuse tagamise võimalusi. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati neli uurimisülesannet.

Esimeseks uurimisülesandeks oli kirjeldada kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse eelarve ülesehitust ja põhimõtteid Tallinna Spordihalli näitel. Hallatava asutuse eelarve aluseks on eelnevalt koostatud nelja aasta eelarvestrateegia. Selle koostamisel lähtutakse tulemuspõhisest eelarvest, milles võetakse aluseks kulude võimalikud kõrgeimad määrad tulenevalt eelnevatest aastatest ning arvestatakse võimaliku tulude kasvuga, mis on kooskõlas hetke majandusolukorraga. Muudatused eelarvesse viiakse sisse lisaeelarvega. Tallinna Spordihall on hallatav asutus, kes teenib omatulusid ja linna poolse toetuse taseme

määrab seda haldav ametiasutus. Tähtis on see, et eelarvestrateegia ja eelarve koostamisel toetutakse seadusandlusele ning lähtutakse läbipaistvuse printsiibist.

Teiseks uurimisülesandeks oli selgitada majandusliku jätkusuutlikkuse ja finantsvõimekuse mõistet, selle olemust ning hindamise võimalusi. Majanduslikku jätkusuutlikkust võib sõnastada, kui põhimõtet, mille kohaselt eelarve tulud on kaetud kuludega ning võime tulla stabiilselt toime teenuste pakkumisega soovitud mahus. Majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise aluseks tuleb võtta kogu eelarveaasta jooksul saadud informatsioon ning seada kindlad eesmärgid, mida soovitakse saavutada. Eesmärkide saavutamisel või ületamisel on asutus majanduslikult jätkusuutlik. Finantsvõimekus tugineb eelkõige minevikus tehtud otsustele ja võimele täita võetud finantskohustusi. See on võime katta kulusid pikka aega stabiilsete tuludega. Finantsvõimekuse hindamisel võetakse aluseks majandusnäitajate analüüs.

Kolmanda uurimisülesandena analüüsiti Tallinna Spordihalli eelarvet aastatel 2015 – 2019. Analüüsi tulemustest selgub, et suuremad muudatused, mis tõid kaasa eelarve kõikumise olid tingitud eelkõige spordibaaside uuendus- ja parendusprojektidest. Tallinna Spordihall teenib omatulu, kuid analüüsitavatel aastatel ei olnud see piisav kõikide kulude katmiseks. Kulude katmiseks puuduv osa on saadud Tallinna linna poolse toetusena, mida aruannetes laenuna ei kajastata. Tulude laekumine on seoses sesoonsusega, kuid kulude poolel sesoonsus otseselt ei väljendu. Kõige suurema osa üldkuludest moodustavad tööjõukulud ja kommunaalkulud.

Neljandaks uurimisülesandeks oli hinnata Tallinna Spordihalli jätkusuutlikkust. Majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise aluseks võeti asutuse finantsuhtarvud ja nende korrelatsioonanalüüs. Hindamisel lähtuti püstitatud kriteeriumist, mille kohaselt on asutus majanduslikult jätkusuutlik, kui suudab pikaajaliselt tuludega ära katta kõik vajalikud kulud. Sealjuures on hindamise aluseks väga tähtis seada eesmärgid. Seatud majandusliku jätkusuutlikkuse kriteeriumite ja analüüside põhjal on Tallinna Spordihall senises toimimismudelil jätkusuutlik. Ilma toetusteta satuks asutuse majanduslik jätkusuutlikkus kahtluse alla, sest sellise tulu- ja hinnapoliitika juures oleks kõikide hindamiskriteeriumite täitmine keeruline.

Kuna Eesti spordipoliitika eesmärk on jõuda liikumisaktiivsuses ja osalejate arvus Põhjamaade tasemele, mis tähendaks vähemalt kahe kolmandiku elanikkonna hõivamist

liikumise ja spordiga, tähendab see veelgi suuremat koormust spordibaasidele. Võib tekkida olukord, milles kohalik omavalitsus ei suuda enda valitsemisalas olevate spordibaasidega katta ära kogu vajadust lisaks olemasolevate erakapitalil põhinevatele spordibaasidele. Olukorra parandamiseks oleks võimalus juurde luua isemajandavaid spordibaase, sest kohalike omavalitsuste finantsvõimalused ei ole piiratud. Samas ei ole teada, milline oleks isemajandamisele ülemineku ja isemajandava asutuse loomise etapid ning võimalused. Sellest tulenevalt vajaks edaspidi täiendavat uurimist kohalike omavalitsuste spordibaaside ülemineku ja loomise võimalused isemajandamisele.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Bryman, A., Bell, E.** (2011). *Business Research Methods*. (3. Ed.). Oxford: Oxford University. 765 lk.
- Doina, P., Mircea, M. (2008). Analysis of a company's liquidity based on its financial statements. - *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*. Vol. 17, No. 3, pp. 1365–1371. [on-line]
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.618.172&rep=rep1&type=pdf>
(17.03.2020).
- ECE Strategy for a Sustainable Quality of Life in Human Settlements in the 21st Century. (2001). New York: United Nations Publication. [on-line]
<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/hlm/documents/Publications/sust.life.21st.century.pdf>
(15.11.2019).
- Eesti Vabariigi Põhiseadus. (vastu võetud 28.06.1922, viimati jõustunud 03.07.1922). - *Riigi Teataja*
<https://www.riigiteataja.ee/akt/633949?leiaKehtiv> (10.11.2019).
- Gunasekaran, Senthil; Krishnadevarajan, Pradip; Lawrence, F. Barry.** (2012). Sales and Marketing Optimization: Developing Competitive Value Propositions in Distribution. - *NAW Institute for Distribution Excellence*. [on-line]
https://books.google.ee/books?id=jjromTNzPB4C&printsec=frontcover&hl=et&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (25.03.2020).
- Herawati, A.F., Fauzia, I. (2018). The Effect of Current Ratio, Debt to Equity Ratio and Return on Asset on Dividend Payout Ratio in Sub-Sector Automotive and Component Listed in Indonesia Stock Exchange in Period 2012–2016. - *KnE Social Sciences*. Vol. 3, No.10, pp. 1076 - 1086. [e-ajakiri] <https://doi.org/10.18502/kss.v3i10.3450> (25.03.2020).
- Karu, Sander ja Villu Zirnask.** (2004). *Eelarvestamine - Üks strateegilise kontrollingu juurutamise eeldusi organisatsioonis*. Tartu: Rafiko Kirjastus OÜ. 350 lk.
- Karu, Sander, Tähve Milt, Peeter Albi, Annika Jaansoo, Sulev Liivik, Marelle Erlenheim, Ahti Kallaste, Peep Pallasma, ja Riho Peek.** (2007). *Eelarvejuhendi Koostamine Kohalikele Omavalitsustele, Riigiasutustele, Äriühingutele*. Tartu: Rafiko Kirjastus OÜ. 340 lk.
- Klumpes, Paul J. M., Liyan, T., McKee, M., Atun, R. A. (2013). Financial Sustainability of the Public Sector. [on-line] <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1825864> (28.11.2019).
- Kohaliku Omavalitsuse Üksuse Finantsjuhtimise Seadus. (vastu võetud 16.09.2010, viimati jõustunud 01.01.2011). - *Riigi Teataja*
<https://www.riigiteataja.ee/akt/128122012004?leiaKehtiv> (13.11.2019).
- Kõomägi, M.** (2006). *Ärirahandus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 281 lk.
- Kukk, K.** (2012). *Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise käsiraamat*. Tallinn: ERKAS Finants

- OÜ. 152 lk. [on-line] <http://docplayer.net/36441404-Kohaliku-omavalitsuse-uksuse-finantsjuhtimise-kasiraamat-kalle-kukk-erkas-finants-ou.html> (28.11.2019).
- Lohk, P., Siimann, P. (2016). Predicting the Risk of Encountering Financial Difficulties by the Example of Estonian Municipalities. - Proceedings of the 5th International Conference on Accounting, Auditing, and Taxation (ICAAT 2016). - *Atlantis Press*. pp 297 - 306. [on-line] <https://doi.org/10.2991/icaat-16.2016.30> (26.11.2019).
- Maripuu, P.** (2017). Cyclicalit, Corporate Investments and Financial Soundness : Evidence from Central and Eastern European Countries. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli kirjastus. 100 lk. [on-line] digar (18.10.2019).
- National Accounts at a Glance 2014. (2014). OECD Publicing. https://doi.org/10.1787/na_glance-2014-en (17.03.2020).
- Navarro-Galera, A., Rodríguez-Bolívar, M. P., Alcaide-Muñoz, L., López-Subires, M. D. (2016). Measuring the Financial Sustainability and Its Influential Factors in Local Governments. - *Applied Economics*. Vol.48, No. 45, pp. 3961–3975. [e-ajakiri] <https://doi.org/10.1080/00036846.2016.1148260> (26.11.2019).
- Nurlaela, S., Mursito, B., Kustiyah, E., Istiqomah., Hartono, S. (2019). Asset Turnover, Capital Structure and Financial Performance Consumption Industry Company in Indonesia Stock Exchange. - *International Journal of Economics and Financial Issues*. Vol. 9, No. 3, pp. 297–301. [e-ajakiri] <https://doi.org/10.32479/ijefi.8185> (23.03.2020).
- Opp, S.M., Moiser S. L., Osgood, J. I. Jr., Davis, M. W.** (2018). Performance Measurment in Local Sustainability Policy. (1. ed.). New York: Taylor & Francis. 260 p.
- Portney, Kent E.** (2015). Sustainability. London: MIT Press. 248 p.
- Raudsepp, Vamola.** (1999). Finantsjuhtimise Alused. Ettevõtte Rahandus. Tallinn: Külim. 221 lk.
- Reiljan, J., Friedrich, P. (2008). Regional fiscal sustainability of Estonia's municipalities. - *Discussions on Estonian Economic Policy XVI* / Toim. Raudjärv, M. *Berliner Wissenschafts-Verlag*. pp. 181–205. [e-ajakiri] <http://www.mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2008/10.pdf> (19.11.2019).
- Rünkla, Jüri.** (2003). Ärianalüüs. Tallinn: Külim. 182 lk .
- Schiavo-Campo, S.** (2017). Government Budgeting and Expenditure Management Principles and International Practice. New York: Taylor & Francis. 390 p.
- Shah, A.** (2007). Budgeting and Budgetary Institutions. / edited by A. Shan. Washington: World Bank Publications. 390 p.
- Tallinna Eelarvestrateegia Aastateks 2018–2021. (2017). Tallinn: Tallinna Linnavolikogu.
- Tallinna Linna Eelarvestamise Käsiraamat: Käsiraamat. (2002). Tallinn: Tallinna Linn. 115 lk.
- Tallinna Spordihalli põhimäärus. (vastu võetud 10.12.2008, jõustunud 01.01.2009). - *Riigi Teataja* <https://www.riigiteataja.ee/akt/427062013012> (21.04.2020).
- Sherraden, M. S. (2010). Financial Capability: What Is It, and How Can It Be Created? - *Washington*

- University, Center for Social Development*. Vol.10, No. 10, pp 1-43. [e-ajakiri]
<https://doi.org/10.7936/K7SX6CQX> (21.11.2019).
- Shim, Jae K., Joel G. Siegel, and Allison I. Shim.** (2012). *Budgeting Basics and Beyond*. (4. ed.). Wiley Corporate F&A. 560 p.
- Taylor, R. (1990). Correlation. - *Journal of Diagnostic Medical Sonography*. Vol. 6, No. 1, pp 35-39. [e-ajakiri] <https://doi.org/10.1177/875647939000600106> (20.03.2020).
- Tearu, A., Krumm, E.** (2008). *Ettevõtte Finantsjuhtimine*. Tallinn: Pegasus. 232 lk.
- Tulsian, M. (2014). Profitability Analysis (A Comparative Study of SAIL & TATA Steel). - *IOSR Journal of Economics and Finance*. Vol. 3, No. 2, pp. 19-22. [e-ajakiri]
<https://doi.org/10.9790/5933-03211922> (20.03.2020).
- Ulbrich, H. H.** (2011). *Public Finance in Theory and Practice*. (2. ed.). Abington: Routledge. 365 p.
- Zafra-Gómez, J. L., López-Hernández, A. M., Hernández-Bastida, A. (2009). Evaluating Financial Performance in Local Government: Maximizing the Benchmarking Value. - *International Review of Administrative Sciences*. Vol. 75, No. 1, pp. 151-167. [e-ajakiri]
<https://doi.org/10.1177/0020852308099510> (29.11.2019).

LISAD

Lisa 1. Tallinna Spordihalli tulu aastatel 2015 – 2019

Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 - 2019 Lisa 6) alusel

Kuu	Aasta	Summa eurodes	% kogu aasta tulust	Muutus võrreldes eelneva aastaga %
1	2015	-186 118,83	13%	-
2	2015	-150 638,88	11%	-
3	2015	-160 127,59	12%	-
4	2015	-128 283,06	9%	-
5	2015	-103 580,63	7%	-
6	2015	-68 887,12	5%	-
7	2015	-40 643,51	3%	-
8	2015	-40 433,23	3%	-
9	2015	-100 645,78	7%	-
10	2015	-125 662,09	9%	-
11	2015	-145 958,26	11%	-
12	2015	-139 019,84	10%	-
Kokku		-1 389 998,82	100%	0%
1	2016	-167 879,53	13%	-11%
2	2016	-142 013,18	11%	-6%
3	2016	-146 401,90	11%	-9%
4	2016	-116 209,55	9%	-10%
5	2016	-87 530,88	7%	-18%
6	2016	-59 649,14	5%	-15%
7	2016	-14 517,86	1%	-180%
8	2016	-70 779,11	5%	43%
9	2016	-121 315,83	9%	17%
10	2016	-135 880,97	10%	8%
11	2016	-144 961,78	11%	-1%
12	2016	-115 549,20	9%	-20%
Kokku		-1 322 688,93	100%	-5%
1	2017	-199 544,84	11%	16%
2	2017	-156 407,68	9%	9%
3	2017	-152 984,73	9%	4%
4	2017	-123 247,81	7%	6%
5	2017	-247 189,79	14%	65%
6	2017	-71 400,00	4%	16%
7	2017	-51 768,11	3%	72%
8	2017	-56 921,01	3%	-24%
9	2017	-137 391,03	8%	12%
10	2017	-178 412,89	10%	24%
11	2017	-171 502,50	10%	15%
12	2017	-196 023,98	11%	41%
Kokku		-1 742 794,37	100%	24%

Lisa 1 järg

Kuu	Aasta	Summa eurodes	% kogu aasta tulust	Muutus võrreldes eelneva aastaga %
1	2018	-211 400,26	12%	6%
2	2018	-175 248,96	10%	11%
3	2018	-182 623,21	11%	16%
4	2018	-158 107,25	9%	22%
5	2018	-119 306,71	7%	-107%
6	2018	-79 798,68	5%	11%
7	2018	-42 591,95	2%	-22%
8	2018	-64 590,23	4%	12%
9	2018	-149 258,03	9%	8%
10	2018	-165 027,37	10%	-8%
11	2018	-174 415,27	10%	2%
12	2018	-190 345,71	11%	-3%
Kokku		-1 712 713,63	100%	-2%
1	2019	-250 794,14	12%	16%
2	2019	-235 247,81	11%	26%
3	2019	-253 693,62	12%	28%
4	2019	-172 989,60	8%	9%
5	2019	-158 471,19	7%	25%
6	2019	-97 715,40	5%	18%
7	2019	-56 171,51	3%	24%
8	2019	-71 449,73	3%	10%
9	2019	-176 985,86	8%	16%
10	2019	-209 857,26	10%	21%
11	2019	-227 276,12	11%	23%
12	2019	-205 328,03	10%	7%
Kokku		-2 115 980,27	100%	19%

Lisa 2. Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 tulu spordibaaside lõikes

Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve alandmed aastatel 2015 - 2019 Lisa 6) alusel

Spordibaaside tulu eurodes 2015 - 2019									
	Kalevi Spordihall	Nõmme Tennisekeskus	Õismäe Ujula	Nõmme Ujula	Lasnamäe Kergejõustikuhall ja Jalgpalliväljak	Tallinna Spordihall	Inglise Kolledži Spordihoone	Administratsioon	Tulu kokku
2015	97 269,65	57 878,49	371 799,81	459 643,04	166 327,87	235 786,91	0,00	1 293,05	1 389 998,82
2016	32 485,91	49 423,48	366 899,24	451 268,02	170 920,00	249 239,65	0,00	2 452,63	1 322 688,93
2017	262 183,60	56 081,22	381 477,40	465 614,85	199 679,43	251 252,57	0,00	126 505,30	1 742 794,37
2018	355 510,26	48 884,95	363 584,18	446 238,97	248 714,50	232 318,32	0,00	17 462,45	1 712 713,63
2019	354 063,50	45 085,73	357 700,07	399 390,15	243 135,03	237 723,71	464 205,01	14 677,07	2 115 980,27
Spordibaaside tulu % kogutuludest 2015 - 2019									
	Kalevi Spordihall	Nõmme Tennisekeskus	Õismäe Ujula	Nõmme Ujula	Lasnamäe Kergejõustikuhall ja Jalgpalliväljak	Tallinna Spordihall	Inglise Kolledži Spordihoone	Administratsioon	Kokku
2015	7%	4%	27%	33%	12%	17%	0%	0%	100%
2016	2%	4%	28%	34%	13%	19%	0%	0%	100%
2017	15%	3%	22%	27%	11%	14%	0%	7%	100%
2018	21%	3%	21%	26%	15%	14%	0%	1%	100%
2019	17%	2%	17%	19%	11%	11%	22%	1%	100%

Lisa 3. Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 kulu spordibaaside lõikes

Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019 Lisa 6) alusel

Spordibaaside kulu eurodes									
	Kalevi Spordihall	Nõmme Tennisekeskus	Õismäe Ujula	Nõmme Ujula	Lasnamäe Kergejõustiku hall ja Jalgpalliväljak	Tallinna Spordihall	Inglise Kolledži Spordihoone	Administratsioon	Tulu kokku
2015	172 742,37	124 936,58	527 253,10	530 674,06	369 447,09	343 431,68		136 983,45	2 205 468,33
2016	82 090,47	130 754,90	624 635,92	549 553,11	390 447,63	375 086,10		144 462,29	2 297 030,42
2017	1 085 620,68	139 031,23	501 063,55	537 931,29	490 540,27	309 518,94		303 011,17	3 366 717,13
2018	779 113,47	123 889,66	548 682,59	563 284,97	532 270,47	412 322,04	4 895,83	193 428,74	3 157 887,77
2019	768 244,29	134 304,85	562 171,07	595 904,86	508 309,02	347 737,39	426 261,20	212 571,54	3 555 504,22
Spordibaaside kulu % kogutuludest									
	Kalevi Spordihall	Nõmme Tennisekeskus	Õismäe Ujula	Nõmme Ujula	Lasnamäe Kergejõustiku hall ja Jalgpalliväljak	Tallinna Spordihall	Inglise Kolledži Spordihoone	Administratsioon	Kokku
2015	8%	6%	24%	24%	17%	16%	0%	6%	100%
2016	4%	6%	27%	24%	17%	16%	0%	6%	100%
2017	32%	4%	15%	16%	15%	9%	0%	9%	100%
2018	25%	4%	17%	18%	17%	13%	0%	6%	100%
2019	22%	4%	16%	17%	14%	10%	12%	6%	100%

Lisa 4. Tallinna Spordihalli 2015 – 2019 kulu kululiikide lõikes kogukuludest

Allikas: autori koostatud (Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 - 2019 Lisa 6) alusel

	Tööjõukulud	Administratiiv kulud	Kommunaal kulud	Hoonete remont	IKT kulu	Inventar	Muud kulud	Amortisatsioon
2015	38%	1%	34%	6%	1%	2%	4%	14%
2016	37%	1%	31%	10%	1%	1%	4%	14%
2017	31%	1%	22%	7%	1%	18%	4%	15%
2018	40%	1%	24%	7%	1%	2%	4%	21%
2019	41%	1%	22%	7%	1%	2%	4%	21%

Lisa 5. Tallinna Spordihalli bilanss ja tulemiaruanne aastatel 2015 – 2019

Lisa 5 on loetav siit:

https://www.dropbox.com/s/vmip9vgqqza91tu/TSH%20Bilanss_Tulemiaruanne%202015-2019.xlsx?dl=0

Lisa 6. Tallinna Spordihalli täidetud eelarve algandmed aastatel 2015 – 2019

Lisa 6 on loetav siit:

<https://www.dropbox.com/s/tgu01bzhlgz3h71/Tallinna%20Spordihall%20k%C3%B5ik%20spordibaasid%202015-19.xlsx?dl=0>

